

Paulus Salas faber lignarius ambo ville Sabadell Regi
Bavinnone. -

In quorum fidem et testimonium primis eorum sigillis
Sue Regis ante Regis notae publicae ville Sabadell Regi
Regis. tenens et regens urbanam et forum publicam
Sue ville prohibueratate eundem omni tunc et propria
via eorumdem huiusmodi rogatus apponsit
omni huiusmodi
m. d. m.

HISTÒRIA DE L'HOSPITAL I CASA DE BENEFICÈNCIA DE SABADELL

1283. 1983

**HISTÒRIA
DE L'HOSPITAL
I CASA DE BENEFICÈNCIA
DE
SABADELL
1283 . 1983**

JOAQUIM FERRÀNDIZ DURAN

Documents i fotografies:

ARXIU HISTÒRIC DE SABADELL, MUSEU D'HISTÒRIA,
ARXIU HOSPITAL I CASA BENEFICÈNCIA,
ARXIU FARRAN i E. GALOBART

Portada:

“Època de cessió de lluïisme, fermada, segons costum, pels administradors de l'Hospital de Sabadell a Pere Pau Casanovas de cent lliures, preu de la venda de la peça de terra a la serra de Sant Iscle, que l'hi han venuda els conjugues Aymerichs. Davant del notari públic de la vila de Sabadell, Pere Jaume Rojas el 26 de juny de 1652”.

Edita: HOSPITAL I CASA DE BENEFICÈNCIA DE SABADELL
©HOSPITAL I CASA DE BENEFICÈNCIA DE SABADELL
Disseny i Compaginació: GRAFIC SET, S.A.
D.L. B-36277-83

“Plan du siège de la ville de Barcelone”, estampat l’any 1698 i on, en mig d’una topografia un xic convencional, el cartògraf ha situat Sabadell.

PRESENTACIÓ

Amb un treball titulat "Apunts per a la història de l'Hospital i Casa de Beneficència de Sabadell", el Sr. Joaquim Ferràndiz Duran va guanyar el premi "Miquel Carreras 1967", convocat per la Fundació Bosch i Cardellach, que el va publicar el 1971, amb el núm. XXI, a "Quaderns d'arxiu de la Fundació Bosch i Cardellach". Aquesta història comprenia des del 1283 fins a 1933.

Ara, en ocasió del Setè Centenari de la Fundació de l'Hospital el 1283, el Sr. Ferràndiz, qui durant anys va exercir la secretaria de la Institució, n'ha redactat una segona part que va des del 1933 fins avui. Tots dos treballs són els que publiquem en aquesta edició i agraïm profundament la col.laboració del Sr. Ferràndiz i de la Fundació Bosch i Cardellach que ens permeten, en una efemèride tan significativa com és la celebració del Setè Centenari, poder difondre aquesta història actualitzada.

Si calgués resumir el sentit de la història de l'Hospital i Casa de Beneficència en una expressió, possiblement la més adient seria la del caliu popular. No sols perquè es tracta de la Institució més veterana de Sabadell, sinó perquè al llarg dels seus set-cents anys es pot seguir el suport que la població li ha donat fins a forçar de vegades els propis governants a una actuació en favor de l'Hospital.

La història de l'Hospital i la de Sabadell, han anat plegades. Els canvis més significatius produïts a l'Hospital i Casa de Beneficència sovint han anat lligats a fets polítics i socials d'especial relleu que, per voluntat popular, han estat aprofitats per aconseguir realitats assistencials. L'origen de l'antic edifici de la Casa de la Caritat a la Via Massagué es troba en la crema de convents de 1835 i en la pressió ciutadana perquè el solar es destinés a l'Hospital-Asil i no a caserna. El trasllat d'aquest a l'actual Residència Albada està vinculat a les tràgiques riuades de 1962. Altres edificis antics i actuals tenen també un lligam amb la sensibilitat dels sabadellencs i així ens ho explica la història pel que fa als edificis de l'Hospital de la Mare de Déu de la Salut (potser, ja que parlem de sensibilitat popular, seria millor emprar la denominació col.loquial de "Els Eucaliptus"), tant pel que fa a l'edifici iniciat el 1901 com pel construït el 1928; sense oblidar que el servei de radiologia al principi va ésser sufragat per subscripció popular.

Al llarg de set segles, en la seva doble vessant hospitalària i asilar, aquesta institució ha merescut la confiança de ciutadans i governants. Parlar de sanitat i de serveis socials amb sentit històric, a Sabadell, és parlar dels "Eucaliptus" i l'Albada, o de la Clínica de la Salut i la Casa de Caritat, és a dir, de l'Hospital i Casa de Beneficència. Gairebé tots els progressos en nous serveis assistencials, sanitaris o socials, han tingut en la institució els seus orígens; des de l'ensenyament a nens orfes fins a les intervencions quirúrgiques, passant, al seu dia, pels serveis de funerària o, avui, pel laboratori municipal.

La ciutat ha volgut que la institució creixés constanment perquè sabia que hi trobaria la resposta a les seves necessitats assistencials. Aquesta és la clau de la seva història i els qui tenim responsabilitats de govern, tenim el repte de saber-la interpretar fidelment. Per això els objectius actuals són conseqüència al mateix temps de les necessitats assistencials actuals i de l'esperit acreditat durant set segles.

Aquests objectius es poden sintetitzar, d'una banda i com a realitat més tangible, en la construcció del Pavelló del Setè Centenari que expressa l'adaptació de l'Hospital a les exigències actuals d'alta qualitat i adequat confort, i que permet en comunicar els diferents

edificis de la Institució al Parc Taulí, recuperar la unitat física truncada el 1923, unitat que revertirà en millores organitzatives i econòmiques. D'altra banda, en el relançament de la identitat institució-ciutat, plasmat, pel que fa a la Residència Albada, en la potenciació de la relació i la comunicació entre els propis residents, la seva "dinamització" física i psíquica, l'apropament de la vida interna de la Residència a la realitat social, la interrelació i la integració entre els avis i llurs familiars i ex-veïns, la creació d'un Servei de Voluntaris Assistencials i l'establiment de concerts amb entitats docents. Pel que fa a l'Hospital de la Salut, aquest objectiu es concreta en l'establiment de serveis que mancaven a la ciutat, com per exemple el de salut mental o el de laboratori municipal, en el foment del control tècnic i democràtic de la quantitat i la qualitat assistencials, de la docència i del seguiment epidemiològic i en el desenvolupament de la coordinació amb d'altres centres sanitaris.

En editar la història de l'Hospital i Casa de Beneficència hem volgut facilitar el coneixement de com s'ha produït durant segles aquest afecte que els ciutadans de Sabadell sentim avui per l'Albada i la Salut i, al mateix temps, rendir homenatge a tots aquells que amb el seu treball i el seu suport han fet possible des de 1283 fins avui aquesta realitat assistencial orgull de Sabadell. A tots ells, i crec interpretar el sentiment de tots els sabadellencs, MOLTES GRÀCIES.

ANTONI FARRÉS
Alcalde i
President de l'Hospital i
Casa de Beneficència

ANYS 1283 A 1698

PRIMER EDIFICI DE L'HOSPITAL

Vers l'any 1283 Pere Sa Muntada, veí de Sabadell, fundà l'Hospital de pobres i li donà per estatge una casa de la seva propietat situada a la cantonada que feien els carrers Alt Pedregar i Travessia de l'Església, abans d'ésser oberta la Plaça del Dr. Robert, i també rendes pel seu sosteniment. El carrer Alt Pedregar havia estat anomenat de «Samuntada». En aquesta casa, va continuar-hi l'Hospital fins a l'any 1698. El nom de Pere Sa Muntada ha d'ésser venerat pels sabadellencs perquè ell és el primer conegut que per amor al poble i al proïsme va crear una Institució de durada.

Pel mateix temps aproximadament, Pere Sa Muntada instituí el benefici de Sant Joan Evangelista. El beneficiat era també encarregat de l'Hospital; per això encara avui forma part de la Junta d'aquest Establiment.

Bertran Sa Muntada, descendent de Pere, ciutadà de Barcelona i Patró del Benefici i altar de Sant Joan Evangelista construït a la Capella de Sant Salvador de la vila de Sabadell, i juntament Patró de l'Hospital, constituït personalment a la porta del mateix Hospital el dia 18 de setembre de l'any 1390, donà i concedí amb donació irrevocable «inter vivos» a la Universitat i Prohoms de la vila de Sabadell i als seus i a qui ells volguessin perpètuament, tot el dret de Patronat de l'expressat Benefici i Hospital de tal manera que poguessin en endavant usar i exercitar el dit dret de patronat, i visitar, regir i administrar el repetit Hospital de la mateixa forma que podia fer-ho el referit Sa Muntada abans de procedir a aquesta donació.

Aquesta donació fou feta amb els següents pactes: Que, sempre que vaqués l'expressat benefici i administració de l'Hospital, tant per mort de l'actual obtentor com dels obtentors que el succeïssin, els Jurats de la mateixa vila, així presents com esdevenidors, amb la voluntat d'alguns dels prohoms del Consell donessin l'expressat benefici i administració de l'Hospital a algun prevere capaç, dins el terme de 15 dies comptadors des del dia que s'hagués produït la vacant, i que en cas de no fer-ho en el termini assenyalat, ho pogués fer el Paborde de Sabadell present o esdevenidor dins el termini de 15 dies, i, si no ho fessin els Jurats ni el Paborde, ho fes el Reverendíssim Sr. Bisbe de Barcelona present o esdevenidor, procurant sempre que en la dita designació fos donada sempre preferència a algun prevere del nostre llinatge i que, en cas de no trobar-lo, hom en designés un altre que fos suficientment apte i competent.

Els mencionats Jurats acceptaren aquesta donació i prometeren que així ells com els seus successors practicarien aquelles coses fent i portant al dit Benefici-Hospital «tot lo major bé que podran». En vista de tot això, el referit Bertran Sa Muntada els donà possessió de l'Hospital de Sabadell i del dret del Patronat del Benefici de Sant Joan, i lliurà als mateixos Jurats els instruments d'assignació o la dotàlia dels expressats Hospital i Benefici, en senyal de possessió. (1)

D'ençà d'aleshores el Consell ordinari pogué nomenar, doncs, el beneficiat de Sant Joan que portava el regent de l'Hospital. (2)

(1) Consta aquesta donació en un llibre de notes del temps del Notari Nicolau Gili. A instància dels Jurats de la vila, fou registrada al llibre de la Cúria pel Notari de Sabadell, Joan Miquel Tristany, el 29 d'abril del 1588. També consta en un procés de la Cúria del Vicariat eclesiàstic de Barcelona sobre una causa seguida per aquest Benefici entre Domènec Bruguera, clergue, i Antoni Gaxiat, prevere.

(2) «...Quan, a la darrerria d'aquest segle, fou establert el nombre de tres jurats i dotze prohoms, el poble de Sabadell ja tingué la representació acostumada a Catalunya, que és la que en diuen orgànica o per membres del cos polític o classes de la societat. En efecte, cadascun dels tres jurats i cada colla de quatre prohoms representaven cadascun dels tres estaments o classes de la població: major, mitjana i menor. D'aquestes classes se'n deien mans per semblança amb el nom de braços que es donava a les tres grans partions de tot el poble català re-

L'any 1447 trobem esmentat per primera vegada el càrrec d'hospitaler, el qual, a canvi d'estada gratuïta per a ell i la seva família a l'hospital, curava els malalts que s'hi acollien.

El 5 de gener de 1554 el Consell ordinari de la Universitat elegí Galceran Folch per administrador de l'Hospital, i li féu procura a favor seu per a demanar, cobrar i despendre qualsevol quantitat, així com per a fer totes les coses que fossin necessàries a l'Hospital, amb l'obligació de donar-ne compte cada any als Jurats i al Consell. Cada any el dia primer de gener era elegit pel Consell un Administrador i més endavant, a l'any 1572, ja en foren elegits dos, l'un amb el càrrec d'Administrador i l'altre amb el d'Escrivà, encarregat, aquest últim, de portar els comptes de tot.

L'any 1564 hom féu, al costat de l'Hospital, la Capella de Sant Roc i Sant Sebastià, les obres de la qual foren dirigides pel Mestre Pere Borges del lloc de Besiers (França). Dos anys després, en virtut del decret atorgat pel Sr. Bisbe de Barcelona, hom donà permís i llicència a Pere Calsada i a Joan Llobet, consellers dels paraires, i a Pere Galí, paraire, per a fundar a la referida Capella una confraria en honor de Déu Nostre Senyor i de la Verge Maria i dels gloriosos Sants com a advocats contra la pesta i tot altre mal. Aquesta Capella serví, anys més tard, com a primer temple dels PP. Escolapis, abans d'ésser-los cedida la seva casa palau pel Marquès de Ciutadilla.

El 19 d'octubre de 1567 el Consell resolgué que l'hospitaler, a més del seu càrrec, anés cada nit per les places i cantons de la vila amb una campaneta-esquella pròpia de l'Hospital, encomanant un parenostre i una avemaria per a les ànimes del Purgatori. Aquest càrrec d'hospitaler, més endavant, fou retribuït amb sis lliures l'any.

L'any 1571 els Administradors de l'Hospital ho eren a la vegada de la Capella de Sant Roc i Sant Sebastià.

El 2 de febrer de 1580 hom concertà amb facultat i a costes del Consell al Mestre Gorchs, cirurgià, perquè visités els pobres de l'Hospital i altres cases menesteroses de la Vila per la conducta anyal de 4 lliures.

Pel que es dedueix, els Administradors elegien cada any, el diumenge de Rams, dues dones per captar almoines per a l'Hospital. L'any 1580, com que els Administradors no trobaven dones per a fer aquesta feina, el Consell general determinà que fos fet un «aranzel o memorial» de totes les dones de la Vila, dues de les quals fossin elegides per a captar, i que cap d'elles no pogués renunciar a aquest càrrec sota pena de satisfer dos sous.

El 1er de gener de 1585 resolgué el Consell que els Administradors fossin fills de Sabadell o del terme.

El 1er de febrer de 1585 hom resolgué que cada una de les dones que pel seu torn captés els dissabtes almoines per a l'Hospital portés juntament amb ella una donzella o alguna altra dona per estar-se a les portes de les cases.

L'any 1590 el Consell mateix resolgué que qualsevol persona natural o forastera pogués emblanquinar una cambra a l'Hospital i posar-hi llit, llençol, caixa, cadira i altres coses, i que posés a tot arreu les seves inicials o escut d'armes, a coneixença dels Jurats.

Era reputat molt honorífic servir l'Hospital com a càrrec propi de la Universitat o Comú. Per no haver volgut acceptar el càrrec d'Escrivà de l'Hospital per al qual havia estat elegit,

presentat a les Corts, que eren les dels nobles, eclesiàstics i poble de ciutats i viles reials. No hem de confondre les antigues classes o mans amb graus de riquesa o de benestar econòmic, com ara acostumem, perquè sovint es podia donar el cas que un home tingués menys recursos que un altre de classe inferior. Aquestes antigues classes tant com en els béns de les persones, es fixaven en les qualitats de formació, de prestigi i de significació social, i així es consideraven de mà major els propietaris i rendistes (que s'anomenaven ciutadans honrats, títol que va estendre's, més enllà, als nobles quan van intervenir en les vides municipals com a ciutadans) i els advocats i metges. Eren de mà mitjana els grans negociants, els forts industrials i els notaris i els productors, que eren professions liberals com la de l'advocat però auxiliars d'aquesta. I constituïen la mà menor els botiguers, menestrals, i jornalers. Però en una vila com Sabadell mai no hi hagué gran abundància de persones de la primera mà, i l'esperit democràtic, per altra banda, va fer que no es mirés gaire prim en distincions de classe, com veurem. En general, es pot dir que la mà major va ésser composta dels qui eren rendistes o senyors mitjans de moltes terres i cases, o pagesos forts (com solien ésser els dels masos); la mà mitjana, de comerciants i paraires, i la menor, de menestrals i jornalers. La reunió de jurats amb prohoms s'anomenava Consell ordinari».- Miquel Carreras i Costajussà: «Elements d'història de Sabadell».

fou inhabilitat N. Quer de tots els càrrecs del Comú (cosa que era considerada una gran injúria). També consta una resolució del Consell feta el mes de setembre de 1553, per la qual ningú no podia ésser Jurat o Prohom del Consell si era deutor de l'Hospital.

El 13 de novembre de 1594, tenint en compte els molts malalts que hi havia hospitalitzats, hom resolgué assignar a l'hospitaler sis lliures de salari cada any.

El 15 de gener de 1595 el Consell determinà que hom acudís al Sr. Bisbe perquè interposés la seva autoritat a una Confraria fundada de nou pels pagesos de la vila a la capella de Sant Roc i Sant Sebastià, situada al costat de l'Hospital, per tal que fos degudament reparada del seu estat ruïnós i que fos l'al.ludida Confraria sota l'advocació de Sant Jacint de l'Ordre del Predicador. El 1er de gener de l'any següent, practicades aquelles obres de reparació necessàries, amb l'obertura d'un portal nou de pedra i un retaule de Sant Jacint, fou portada amb solemne processó i posada la imatge de l'expressat Sant a la dita Capella. El culte a Sant Roc i Sant Sebastià era practicat des de l'any anterior a l'església parroquial, on els paraires havien instituït llur Gremi sota l'advocació dels Sants al.ludits.

El mateix any 1595 el Consell determinà concedir dues plomes d'aigua a l'Iltre. Mn. Joan Miquel Amat de Palou, per premiar la generosa bondat que el movia a prestar continuats serveis a l'Hospital i als seus pobres.

El dia 11 de març de 1596, resultant ja insuficient l'edifici de l'Hospital per a donar cabuda als malalts, el Consell General elegí el Rector de la vila, Rd. Mn. Barés, Beneficiat, el Dr. Arnella, metge, i Jaume Arnella, barber, per a vendre l'edifici a l'encant públic i fer-ne un altre de nou al lloc on els semblés més convenient, perquè l'edifici, a més d'ésser molt petit, era situat en un lloc resclosit i malsà.

Quant a la compra del terreny, si bé sembla que tingué lloc, hom dedueix que sorgiren dificultats que feren abandonar l'obra, car l'any 1599 el Consell acordà fer obres per a reparar l'Hospital vell i que els Jurats poguessin vendre el tros de terra que havien comprat, de forma que el seu producte servís per a les obres de reparació i que la vila pagués el restant que fes falta.

L'any 1604 el Consell prengué la resolució que immediatament després de passar la bacina per a l'Obra de l'església, seguís la de l'Hospital, i fos multat amb 10 sous el baciner elegit que no volgués captar.

El 13 de maig de 1609 l'hospital concertà l'assistència dels seus malalts amb el Dr. Arnella (segons dedueix Bosch i Cardellach hom creu que era un famós metge i apotecari) tant per a les visites com per als medicaments, i li donà per la conducta 10 lliures cada any.

El 14 de gener de 1624, el Consell prengué l'acord que només el Notari juntament amb un administrador pogués prendre testament als malalts de l'Hospital.

Ateses les poques almoines que es trobaven a la bacina de l'Hospital, el Consell resolgué l'any 1625 que fossin prohibides totes les captes que hom feia entre setmana i els diumenges, així com les del temps de batre, i que solament captessin les dues captadores.

També el mateix dia hom disposà que el Rector i el Paborde cedissin a favor de l'Hospital els cinc sous que els donaven per tocar a morts i per fer el vas per a soterrar els cadàvers.

L'any 1630 el Consell determinà que els Administradors de l'Hospital tinguessin un caiaix i seient propi a l'escó que hi havia davant la Capella de Sant Jaume i Santa Llúcia de l'església parroquial.

Només hi havia una dona per hospitalera, i, com que aquesta se n'havia anat, el 9 d'octubre del 1633, el Consell nomenà hospitaler T. Calegreu, i li fixà un sou de 6 lliures l'any. Abans es féu inventari dels efectes que hi havia a l'Hospital, com era costum.

Accedint als desigs del Consell, que ja feia anys que insistia, foren establerts a la vila els religiosos caputxins. El casal religiós de l'Ordre expressat ocupà l'indret del que avui és la plaça Batlle Marçet, i el seu hort arribava fins a l'actual carrer de Sant Francesc. Les obres, que anaren a càrrec de la vila, començaren el 21 de març de l'any 1645 i duraren uns nou anys aproximadament. Aquest edifici donà nom a dos carrers: el carrer de Caputxins o Convent i el de Sant Francesc d'Assís, en memòria del patró d'aquest Orde. El solar on fou edificat el Convent era propietat d'Eulàlia Ribatallada, vídua relictada de Fran-

cesc Ribatallada, i era conegut per «l'espíral de les fonts».

El 15 de febrer de 1651 el Consell acordà instruir causa contra Antoni Aymerich per tractar amb males paraules Joan Guasch, administrador de l'Hospital, en demanar-li aquestes dues pensions d'un cens, i a la vegada haver-li tirat una pedra.

Durant la pesta anomenada del «morbo», que assetjà la vila l'any 1651, cal destacar les virtuts del Rector Antoni Pau Centena, que no deixà un moment la població, assistint malalts i moribunds, com també el civisme de l'apotecari de la Plaça, Francesc Anisant, que va proveir gratuïtament de medecines els malalts de l'Hospital en el període del contagi.

L'any 1652 fou nomenat apotecari Francesc Anisant i hom li donà a canvi estada franca. També aquest mateix any fou nomenat un altre hospitaler, Joan Sales, amb 12 lliures l'any i a més 12 sous per cada sot gran per als cossos morts, 8 per un albat i 8 per cada malalt que hagués de portar a Barcelona.

ADMINISTRACIÓ.

Per la cessió que el 1390 Bertran Sa Muntada féu als Jurats i Prohoms del Consell ordinari de la Universitat de la vila de Sabadell, dels drets de patronat que ell i la seva família tenien sobre l'Hospital i el Benefici de Sant Joan Evangelista, el Consell ordinari nomenava el Beneficiat Administrador de l'Hospital.

Any 1554.- El Consell elegeix un administrador especialment per a cobrar-ne les rendes i procurar-ne els drets.

Any 1572.- El Consell nomena un altre Administrador. D'aquests dos, a més de Beneficiat, l'un era encarregat de portar la comptabilitat, i com a tal hom l'anomenava Escrivent. Aquests càrrecs eren nomenats anyalment per Consell.

Any 1580.- El Consell elegeix dues captaires. Més endavant seran nomenades amb caràcter obligtori i proveïdes d'any en any.

SOSTENIMENT DE L'HOSPITAL.

Ultra els donatius i les captes, l'Hospital tenia rendes pròpies provinents de censos establerts a favor seu. Entre els diversos que tenia, Bosch i Cardellach destaca els següents: cens de 25 sous de pensió anual que la Universitat es féu càrrec de pagar a l'Hospital, a conseqüència d'haver adquirit la dita Universitat a Francesc Ferrer les taules de pedra per a vendre carn que aquest posseïa a la Plaça Major i el qual cens continuava pagant el dit Ferrer, segons pacte establert el 23 de març del 1556.

Un altre cens de 15 sous anuals, per quatre horts situats al lloc anomenat horta vella del Riu Ripoll, de Jaume Soler i Lluís Monuert (10 d'abril del 1577).

Cens de 100 lliures i pensió anual de 100 sous establerts pels hereus de Bartomeu Llopart, sastre, a instàncies de la Universitat pel deute de 45 lliures que aquest contragué essent Clavari de l'església i de 51 lliures del pallol de la vila (setembre del 1598).

Cens de pensió 5 sous any per hort de l'horta vella del Riu Ripoll de Baptista Calsada (3 de febrer del 1661).

Un altre cens de pensió 8 sous per un hort de Josep Gras (any 1681).

I així en segueixen molts més de quanties i motius diversos.

ANYS 1698 A 1751

SEGON EDIFICI DE L'HOSPITAL

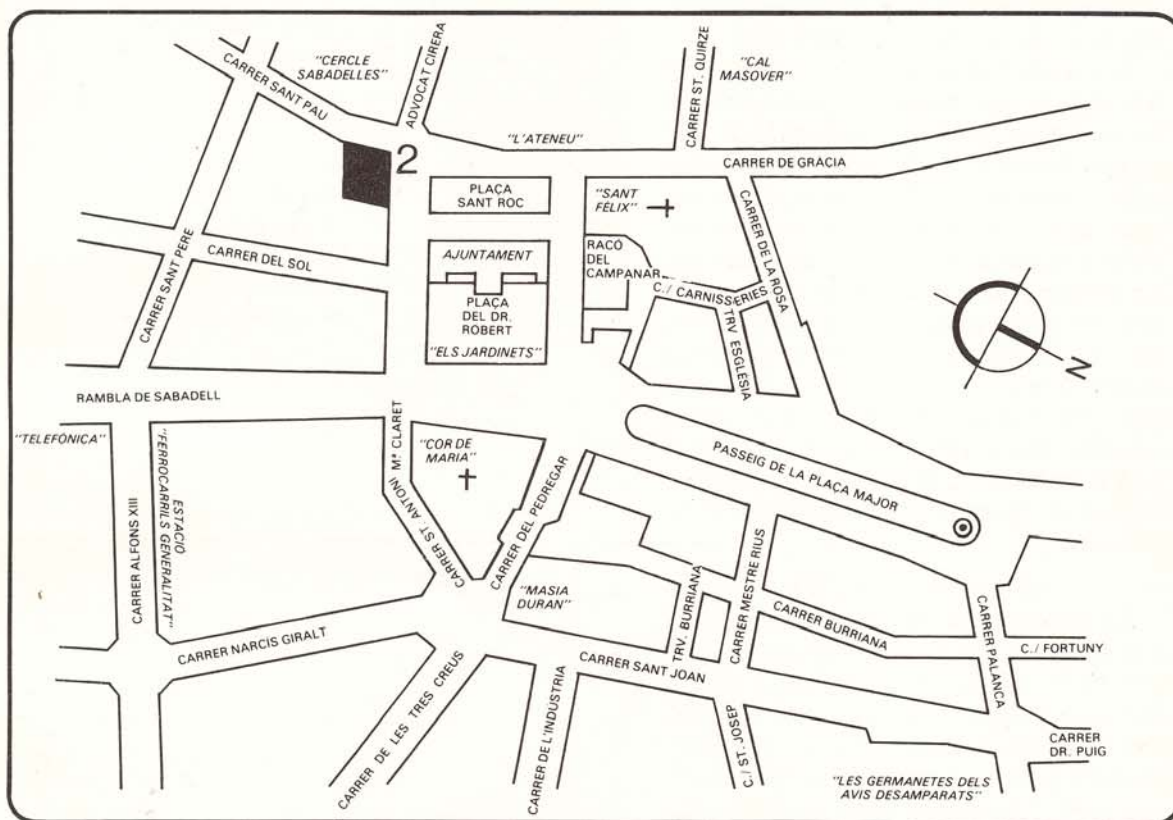
Gràcies a la generositat de Mn. Pere Joan Llobet, pogué ésser una realitat la idea de tenir un nou Hospital en un lloc més sa i alhora més espaiós que el que fins llavors tenia; així pogué ésser realitzat l'anhel, que durant més d'un segle tenia la vila, de traslladar l'Hospital.

El dia 5 d'octubre de 1698, en virtut del llegat fet pel Rd. Pere Joan Llobet, Beneficiat de l'església parroquial, segons el seu últim testament, féu donació als Consellers de la vila una casa anomenada «Casa Gran», composta de tres casals i amb cinc portals situada a la placeta dels Estricadors, després de Sant Roc, i l'hort tancat de la mateixa placeta (espai davanter de la que fins fa poc fou Fonda de Catalunya i actualment el Banc de Sabadell) per fer-hi un Hospital per als pobres de Jesucrist de la vila.

L'any següent el Consell va vendre a Jaume Abadal, paraire, totes aquelles cases i els horts que constituïen l'antic Hospital del carrer del Pedregar; restà però, encara la Capella de Sant Roc i Sant Sebastià, anomenada després de Sant Jacint, que l'Ajuntament amb els obrers de la Parroquial vengué el 25 de novembre de 1832.

Instal·lat ja l'Hospital a la «Casa Gran» i efectuades les referides vendes, a part d'haver millorat la casa per ésser aquella molt més gran i tenir dos pisos, portals, finestres i escales molt apropiades pel seu fi, milloraren molt les seves rendes.

De les Memòries dels Comptes de l'Hospital, segons diu Bosch i Cardellach, hom dedueix que aquest tenia el suficient per a mantenir els seus malalts entre les rendes que co-

Situació sobre el traçat actual de la Ciutat del segon edifici de l'Hospital, anys 1698 a 1751.

brava, les caritats que rebia, les captadores i el bací de l'església, la qual cosa feia possible la bona assistència dels malalts.

L'any 1712, trobant-se la vila molt endarrerida i ofegada pels deutes contrets amb motiu de les torbacions i guerres del Principat, el Consell General hagué de decidir, fent una política d'estalvis i tenint en compte la comoditat amb què es desenrotllava l'Hospital, que aquest en endavant es costegés el metge (de la qual cosa abans sempre s'havia fet càrrec el Comú) i que els malalts no fossin portats massa fàcilment a l'Hospital de Barcelona, sense previ consentiment del Consell.

Dels altres documents, notes i memòries que han pogut ésser consultats només consta que en endavant, fins pels volts de l'any 1730, es conservà l'Hospital amb alguna comoditat i decència en la referida «Casa Gran» llegada pel Rd. Pere Joan Llobet, però a partir d'aquest any, i amb motiu de l'abundància de tropa de la què es trobava inundada la comarca, en virtut de Mandat Reial, hom féu vendre a Pere Joan Llobet, pagès, unes cases i uns horts que posseïa immediats a l'Hospital, a fi que servissin de quarters.

Les expressades cases quedaren llestes per a quarters, que foren anomenats de Dragons de Cavalleria, a l'any 1727, però com sigui que no abastaven per a contenir tanta tropa, els militars se servien també de l'edifici de l'Hospital i quedaren reservades pels serveis d'aquest només dues casetes immediates i unides a la dita Casa Gran o Quarter. Segons documents i notes que han estat consultats, hom pot dir que la vila es quedà pràcticament sense Hospital en el període comprès entre els anys 1730 i 1751, pels motius esmentats.

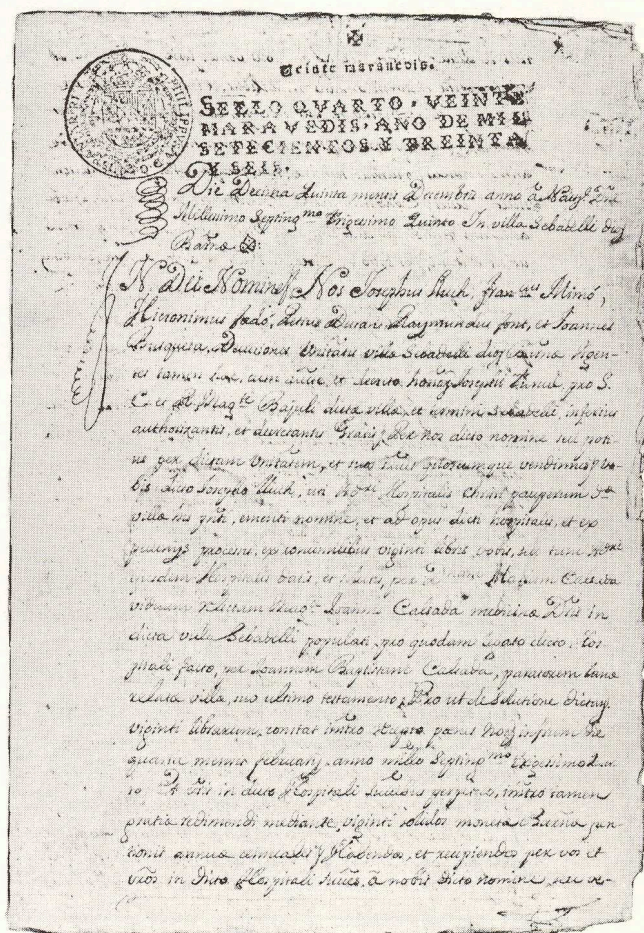
A fi, doncs, que la vila no quedés sense el refugi de l'Hospital, que en aquells temps era molt necessari, hom cregué convenient de cercar un altre edifici, cosa que tingué lloc l'any 1751 al casal anomenat del «Retir».

Les expressades casernes foren incendiades anys després, durant la guerra de la Independència i llur solar passà a formar part de la Plaça de Sant Roc.

El referit canvi d'edifici degué ésser fet amb la corresponent aprovació de les autoritats civils i eclesiàstiques, car segons Bosch i Cardellach, referint-se a aquest aspecte, «...des dels voltants del citat any 1730 fins alguns anys posteriors a aquesta mutació i equivalència, no es troba nota, document ni memòria que ho contradigui. Certament consta de les relacions d'algunes persones d'edat crescuda i molt avançada que era gravíssima l'aflicció que patia aquesta vila per la tropa, i fou d'absoluta necessitat la inversió de l'Hospital encara de Quarters, pels motius que indiquen».

ADMINISTRACIÓ.

En aquest període, l'administració de l'Hospital és igual que l'anterior, o sigui: el Beneficiat de Sant Joan i els dos Administradors nomenats del Consell. Pel que hom dedueix, els dos Administradors nomenats pel dit Consell cooperen amb l'Administrador natural o Beneficiat de Sant Joan, perquè aquest el 1711 és designat Administrador major.

Censal venut i novament creat a favor de l'Hospital. 1736.

colapis, les obres del qual foren iniciades el 7 de març del 1831 i acabaren el 8 de setembre del 1832, gràcies a l'important donatiu de 480.000 rals fet pel Rei Ferran amb motiu de la seva visita a Sabadell.

Després de la utilització d'aquest edifici per Hospital, serví de Jutjat municipal i escola, i fou venut per l'Ajuntament l'any 1885 per contribuir a l'amortització de l'emprestit que el 1881 emeté per obtenir els cabals destinats a l'adquisició de les actuals Cases Consistorials.

Des de llavors l'Hospital travessà una època de decadència i misèria, minorada encara, malgrat tot, pel zel desplegat per l'obtentor del Benefici de Sant Joan, Rd. Antoni Puigjaner, Pvre., el qual curà de l'administració de la Casa per espai d'uns 20 anys. Era tant l'estat de misèria en què es trobava, a causa, principalment, de la poca col.laboració que prestava l'Ajuntament que, trobant-se, el mes de maig de 1791, de visita en aquesta vila l'Illm. Bisbe de Barcelona, Gavino de Valladares, tractà àmpliament d'aquesta qüestió amb els regidors que componien l'Ajuntament, i hom acordà d'establir un pla d'administració.

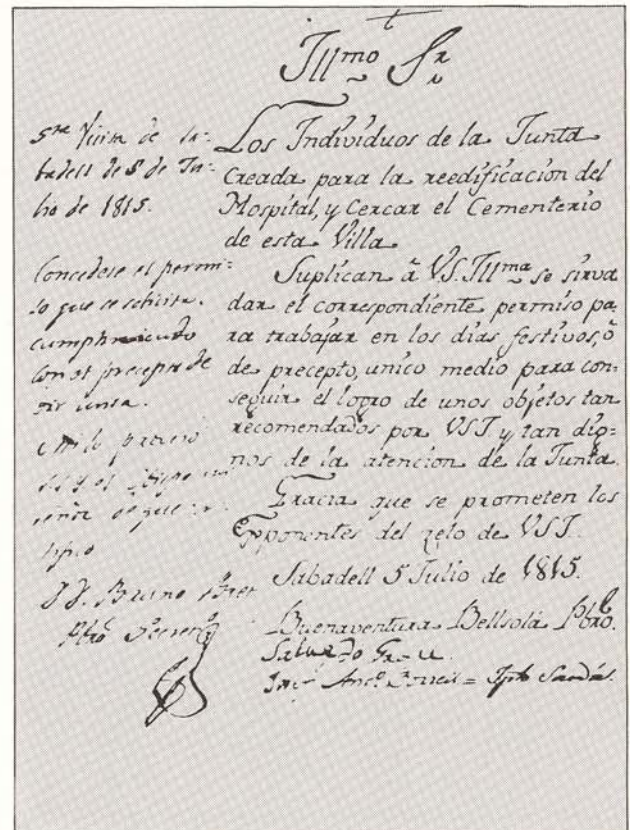
El 2 de setembre de 1792 quedà confeccionat pels senyors regidors el pla al.ludit, en virtut del qual hom encarregava l'administració de l'Hospital, ultra a l'obtentor del Benefici de Sant Joan, al regidor o primer Degà de l'Ajuntament, per considerar que aquest hi tenia dret per la donació que Sa Muntada féu al Comú de la vila, i també al primer Obrer de la Parròquia, tot donant-los àmplies atribucions per a regir l'Hospital.

També amb el fi de preveure la decadència que pogués experimentar-se en l'administració, en el referit pla era fixat el dret que tenien el Sr. Rector junt amb l'Ajuntament de poder visitar qualsevol dia l'Hospital per tal de comprovar la netedat, la comoditat i les atencions dedicades als malalts, i principalment la tarda del diumenge de Pasqua de Resurrecció, per tal de fer, a més de la visita esmentada, l'aprovació dels comptes de l'any anterior i donar possessió als Regidors, al Degà i al primer Obrer de la Parròquia quan fossin renovats en llurs càrrecs.

Presentat aquest pla a la consideració del Sr. Bisbe, merescué el seu beneplàcit; signà un decret aprovant-lo en totes les seves parts i ordenant que hom portés un llibre de comptes de totes les entrades i sortides, a fi de poder ésser aprovats els comptes esmentats.

Rebuda amb agraïment per l'Ajuntament l'aprovació que del nou pla féu el Sr. Bisbe, acordà posar-lo en execució immediatament. I així el dia de Nadal de l'any 1792 hom donà possessió als nous administradors. Aquesta nova Junta fou l'antecessora de la que anys més tard fou la de Beneficiència.

L'any 1816 hom féu gans obres de reparació i engrandiment de l'Hospital. Els seus tres Administradors donaven poder absolut a un d'ells, el Prevere Bonaventura Bellsolà, fill de la vila i Beneficiat de la Parròquia, sobre la regència de l'Establiment. Animat d'un gran esperit de caritat empenqué ell tot sol la construcció d'un nou cos d'edifici als espaiosos terrenys de la casa del Rector, dedicats a horta. Recorregué les cases més acomodades

Permis de treball en dies festius, 5 juliol 1815.

per recollir almoines, i hi dedicà també gran part del seu peculi particular. Aconseguí que els veïns més rics contribuïssin a la construcció amb prestacions de jornals de carro i de cavalleries i altres amb lliurament de materials, com calç, pedra, sorra, fustes, i així va poder veure aixecat el nou edifici, que és el que es conservà fins fa pocs anys al Pedregar, al costat del que era l'església dels PP. Escolapis i actualment dels PP. Missioners del Cor de Maria, i que serví més tard per a escola pública municipal.

El mateix Bellsolà treballava com un de tants en el carreteig dels materials i era tant l'entusiasme que tenia que àdhuc aconseguí de l'autoritat eclesiàstica competent dispensa per a dedicar a aquesta santa ocupació part dels seus dies festius. Juntament amb els altres manjava la pala i el pic estimulants tothom així amb el seu exemple, amb les seves exhortacions i amb begudes i refrescs que pagava del seu peculi. Aquest nou cos d'edifici anava des del

45

Entradas anuales de la Administracion del Hospital

Any 1790

Entradas del Hospital a sesent Administradores, lo P^{te} Joan Salvany
 Bar, Ep^{te} Oriach, Pages, y Joseph Escayola i les començant en lo die 31
 Maas de any 1790

En 17 Maail 1790 de Jph Anton Borral per las pen ^{de} de 73y72.....	6 t . 4 .
En 30 Juny 1790 de Geroni Puigoli per la p ^{de} de 1789.....	16 t 17 s 6
En 29 Juny 1790 de Lluise Gual per la p ^{de} de 1790.....	1 t 17 s 6
En 29 Jul ^{de} 1790 de Geroni Conchella per la p ^{de} de 1790.....	6 t . 8 .
En 17 Set ^{de} 1790 de Pere Salas per las p ^{de} de 1787.....	4 t 4 s
En 24 Oct ^{de} 1790 de Caterina Gual per las pen ^{de} de 42, 43.....	4 t 4 s
En 8 Febrer 1791 de Pau Clacó per las p ^{de} de 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67.....	22 t . 4 .
En 7 Maail de 1791 de un Devot.....	1 t 12 s 4
En 31 Oct ^{de} 1790 de la Junta de Capis de l'abad ^{de} al per la p ^{de} de 1790.....	1 t 19 s
En 31 Maas 1790 de la capta general re ^{tu} per la Vila.....	4 t 10 s 6
En 18 Febr ^{de} de los ocioners de las Administrad ^{as}	17 t 27 s
	70 t 17 s 3
	43 t 32 s 6
	26 t 57 s 9

3

Ingressos anuals
de l'Hospital,
l'any 1790.

temple dels PP. Missioners fins a la cantonada entre els carrers Alt i Baix Pedregar.

En la segona meitat de l'any 1834 i en plena guerra dels set anys, pesà sobre la vila l'amenaça del còlera que feia estralls a Espanya.

En el llibre «Elements d'Història de Sabadell», d'En Miquel Carreras, és descrita aquesta situació i la crema de convents, tot relacionat amb l'Hospital, com segueix: «...Pel mes d'agost es va crear la Junta de Sanitat, que va haver de dictar moltes mesures per reduir les nombroses causes d'insalubritat que hi havia a la vila, com eren: la poca condícia dels habitants, l'aglomeració de diverses famílies a la majoria de les cases, l'ús repugnant de servir els orins per a les operacions de desgreixatge de la llana, etc. L'any següent, en practicar-se l'ordre de supressió d'establiments religiosos de menys de dotze persones, el poble (atiat per les calúmnies dels qui presentaven els frares com a protectors de la facció) es va llançar a Barcelona i a les principals ciutats, a la crema dels convents. El dia 27 de juliol, l'endemà d'esdevenir-se aquests fets tan reprovables a Barcelona, els Caputxins de Sabadell impetraren del Batlle permís, que els fou concedit, de deixar el Convent, que un cop abandonat va sofrir la mateixa sort que els de Barcelona per obra d'agitadors que vingueren d'allí».

El solar del Convent quedà a disposició de l'Estat, com a conseqüència de la llei de desamortització d'octubre del 1835 i decrets de febrer i maig del 1836.

Aquest règim en l'administració de l'Hospital, durà fins a l'any 1848, en què l'alcalde Salvador Barata formà la Junta de Beneficència, presidida per ell i integrada pel rector, un regidor, un metge, un cirurgià i quatre veïns.

El 12 de febrer de 1850, un grup de veïns es dirigeix a la Reina, per escrit, protestant del destí que l'alcalde pretén donar al solar de l'antic Convent, convertint-lo en quarter i no en Hospital, com així era la voluntat i la necessitat de la vila.

En una estadística de l'any 1852 es troba consignat el nombre de malalts que hi eren acollits; n'hi havia 17 d'ambdós sexes i hom calcula que durant l'any n'hi passaren, per terme mitjà, 102.

Mentrestant, prosperava el destí del solar dels caputxins per a quarter, i així veiem com el 27 de març del 1853 la Comandància d'Enginyers de Barcelona tramet a l'alcalde el plec de condicions amb el qual hom haurà de fer la subhasta de les obres per a quarter, subhasta que sembla que resultà deserta, i més endavant en fou practicada una altra en la qual no aparegué cap proposta admissible, per la qual cosa l'expressada Comandància ordenà que les obres fossin fetes, doncs, per administració i a càrrec de l'Ajuntament.

Pel que hom veu, doncs, l'Hospital, ja fos pel lloc en què era situat, ja fos pels escassos recursos amb què comptava, portava una vida esllanguida, circumstància que li valgué que, havent demanat al Govern que fos declarat establiment de caràcter particular, fos desestimada aquesta sol·licitud en virtut de la R. O. de 19 d'abril de 1854 i que fos declarat establiment públic d'auxili immediat o de pas per a traslladar els malalts a l'hospital més proper.

Per això el poble, que veia les males condicions d'aquest edifici, pensava en el solar de l'antic convent de caputxins.

El 28 de febrer de 1855, atenent la súplica que li fou adreçada, el Sr. Bisbe autoritzà per primera vegada la construcció d'un Sagrari a l'altar major de la Capella sota l'advocació de la Mare de Déu del Carme, per a custodiar-hi el Santíssim Sagrament.

ADMINISTRACIÓ.

Amb la prèvia aprovació del Rdm. Sr. Gavino de Valladares, Bisbe de Barcelona, l'Ajuntament formà un nou pla d'administració de l'Hospital que posava la Institució en mans d'una Junta composta dels senyors següents: Beneficiat de Sant Joan, el Regidor primer o Degà de l'Ajuntament i el primer Obrero de la Parròquia.

Aquest règim administratiu fou modificat el 1848, en què l'alcalde Salvador Barata formà una Junta anomenada «Junta de Beneficència» presidida per ell i integrada pel rector, un regidor, un metge, un cirurgià i quatre veïns. Aquesta Junta Municipal es féu càrrec de l'administració de l'Establiment i també, més tard, de la Casa de Beneficència, quan es fusionaren el 1856 en l'actual edifici del carrer del Convent, i constituïren, així, una sola Institució.

ANYS 1854 A 1856

PRIMER EDIFICI DE LA CASA DE CARITAT

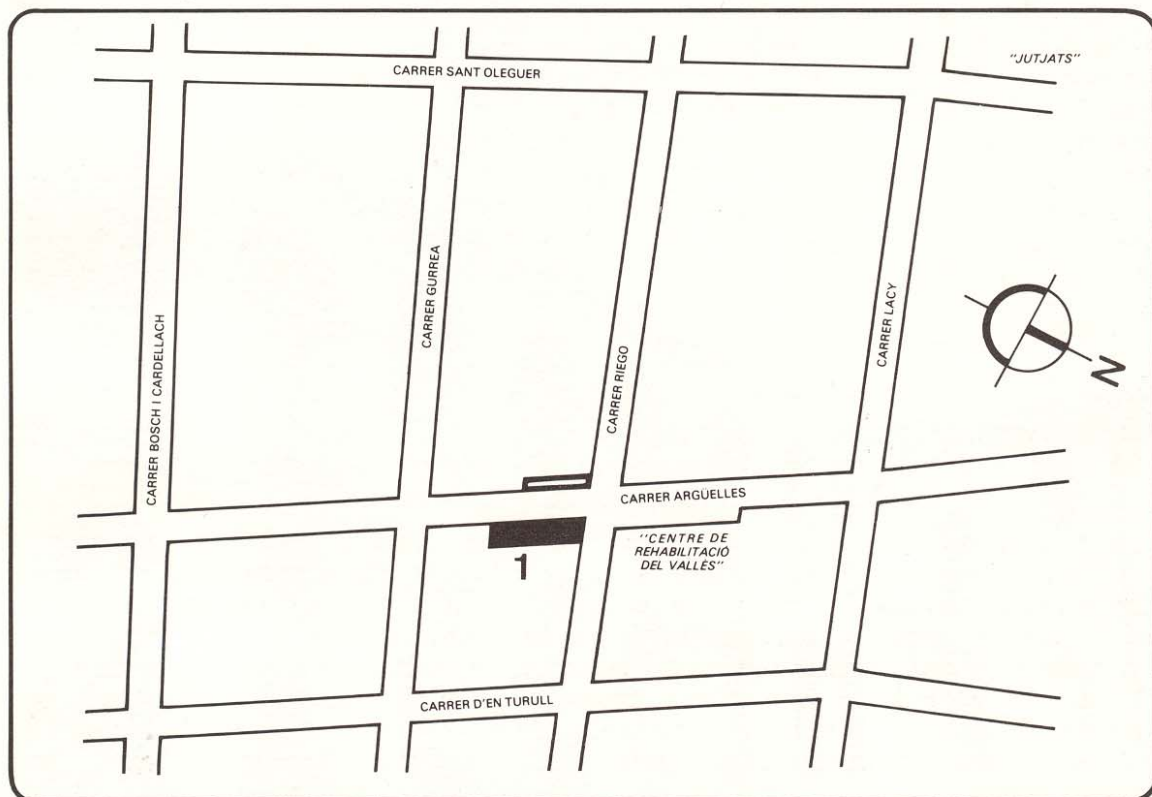
El dia 2 de febrer de 1854, reunit l'Ajuntament i essent alcalde En Pere Turull, tractaren de la conveniència d'instaurar una Casa de Beneficència per a recollir els pàrvuls i vells desemparats que hi havia escampats per la vila, per la qual cosa foren convocats a la referida reunió alguns veïns-honrats; així quedà constituïda una Junta composta pels senyors següents: Rd. Josep Pujol, Pvre., senyors Joan Sallarès, Pau Vilarrúbias i Agustí Duran, ampliada posteriorment amb el nomenament d'Ignasi Casanovas i Josep Duran.

El 7 de març del mateix any la Junta acordà de contractar quatre Germanes Terciàries del Carme de Vic, les quals, en fer-se la fusió de la dita Casa de Caritat amb l'Hospital, continuaren en les dues missions.

El 23 del mateix mes i any hom inaugurà la Casa, i foren invitats a l'acte tots aquells qui havien contribuït a crear-la amb les seves almoines, la Comunitat dels Pares Escolapis, tots els facultatius de la vila i la Junta de l'Hospital.

Segons Marià Burguès, aquesta Casa era situada als afores, al carrer Sallarès i Pla, cantonada carrer «27 de gener», dit anys enrera de la Caritat i després Riego. De la predita Casa, se sap que hom en pagava arrendament a Josep Capmany. De l'edifici, en deien l'Hospici.

L'expressada Casa de Caritat, a més d'atendre els pàrvuls i vells així com els accidentats en la indústria que es trobessin desemparats, també facilitava assistència domiciliària amb racions de sopa per un temps determinat, segons la indigència, a aquelles persones menesteroses de la vila. El sosteniment anava en molta part a càrrec de l'Ajuntament i també de les almoines recaptades.

■ Primer edifici de la Casa Caritat, anys 1854 a 1856. □ Casal que era conegut pel "Forn" de l'Hospital.

En el transcurs del temps, la Junta de la Casa de Caritat i la de l'Hospital funcionaren d'una manera conjunta, i el dia 19 de febrer de 1855 acordaren ambdues Juntes dirigir-se a la Junta Directiva del Ferrocarril de Barcelona perquè els assignessin una almonia setmanal o mensual per a contribuir a les despeses de l'establiment.

El 20 de gener de 1856, hom creà l'anomenada Junta de Deixalles, en la qual tenien representació l'Ajuntament, la Casa de Caritat i elements del Gremi de Fabricants. La comesa d'aquesta Junta, fundada pel citat Gremi, era vigilar el compliment de l'acord adoptat pels fabricants de no vendre les deixalles de filots de les seves fàbriques a cap particular, sinó a la Casa de Caritat, la qual per mitjà dels seus asilats els treballava i hi feia un mòdic negoci que fornía un important recurs a la Casa, alhora que evitava també els abusos comesos amb el comerç de filots.

El 19 de novembre del mateix any, la Junta de la Casa de Caritat, que pràcticament ja funcionava conjuntament amb la de l'Hospital, i amb miras al trasllat que de la repetida Casa de Caritat dintre de poc s'havia de fer al nou edifici de l'antic Convent amb el fi de donar una millor amplitud a la Casa i per a major salubritat dels malalts que s'hi haurien d'estatjar, adquirí a Antoni Casanovas l'hort tocant al Convent, tancat de parets, per un preu mòdic i amb moltes facilitats de pagament, per la qual cosa la Junta designà una Comissió que es traslladés a visitar l'expressat propietari i li donés gràcies per les facilitats i el desinterès amb què havia tractat la venda.

El dia 30 de novembre de 1856 hom féu la inauguració de l'edifici actual que avui ocupa l'Hospital i Casa de Beneficència, quart edifici de l'Hospital. Aquest dia hom féu el trasllat dels avis i dels pàrvuls a la nova Casa amb solemne processó amb el Santíssim, acompanyat de l'Ajuntament, Rda. Comunitat, corporacions i persones distingides de la vila. Al cap de molt poc hi foren instal.lats els malalts de l'Hospital.

L'endemà, dia primer de desembre, hom procedí a l'elecció de la nova Junta, que fou com segueix: per l'Ajuntament, Josep Llobet i Joaquim Casanovas, i com a Vocals, Pau Vilarrúbies, Joan Sallarès, Agustí Duran, Pere Oliver, Ignasi Voltà i Pere Jaume Puig, i com a Vice-President nat el Rd. Sr. Rector; com a Vocal nat també, per ésser l'obtentor del Benefici de Sant Joan Evangelista, el Rd. Mn. Joan Clerch i Casalí. A partir, doncs, d'aquesta data foren exercides a l'esmentat edifici les dues missions benèfiques d'hospital per a malalts pobres, vells i pàrvuls desemparats i escola de pàrvuls.

Casa Caritat. 1881.

l'any següent. Les obres havien estat dirigides per l'arquitecte barceloní Josep Oriol Bernadet.

El 27 d'abril del 1857, la Junta de Beneficència aprovà un Reglament per al govern i règim interior de l'Establiment que és el primer que es confeccionà.

El dilluns de Pasqua de Pentecosta, l'Excm. Sr. Bisbe de Barcelona Rdm. Josep Antoni Palau, en la vista que va fer a l'Establiment, concedí 40 dies d'indulgència cada vegada que hom digués un credo davant la imatge del Sant Crist de la sala de Juntes, i 40 dies més cada vegada que la Junta es reunís fent un acte de reverència a l'expressada imatge.

L'any següent, la Junta, amb béns propis, adquirí a dos particulars dues parcel·les de terreny d'una superfície pròxima als 2.000 metres quadrats per completar la propietat.

Pel mes de maig del 1859, el mateix arquitecte Oriol Bernadet formulà el pressupost per a les obres de construcció de la Capella per un import de 78.233 rals billó.

El 27 de juny de 1867, l'Ajuntament acordà per temps il·limitat, a favor de la Junta de l'Hospital i Casa de Beneficència, la concessió en el servei de conducció de cadàvers al Cementiri, i l'Hospital el cedí a uns quants arrendataris mitjançant el pagament d'un cànon. En una ocasió practicà directament ella aquest servei. Fins fa pocs anys l'Hospital continuà tenint participació en la municipalització que d'aquest servei va fer l'Ajuntament.

El 8 d'octubre de 1860 foren rebuts els títols corresponents a la important deïxa feta a l'Hospital pel Canonge Francesc Juncà.

El 30 de setembre de 1861, el Rei, amb motiu de la inauguració del Ferrocarril de Barcelona a Saragossa, féu donació de la quantitat de 2.000 rals. Respecte al repartiment del citat donatiu sorgiren algunes discussions. Finalment, el 24 d'octubre següent hom arribà a una intel·ligència i el donatiu fou distribuït de la forma següent: 1.200 rals per a l'Hospital i Casa de Beneficència, 600 rals per als pobres vergonyants, i els restants 200 rals per a les Conferències de Sant Vicenç de Paül.

Havent-se creat en virtut del Concordat del any 1867 una nova parròquia, la de la Puríssima Concepció, hom n'habilità com a temple l'església de la Casa de Caritat, des del 1868 fins al 31 de juliol de 1885, que fou inaugurat el nou temple parroquial.

El 28 d'octubre de 1878 quedà disolta la Junta de Deixalles, i es féu càrrec el Gremi de Fabricants de tot l'actiu i passiu. El sobrant de 47.550 rals equivalent a 11.887 pessetes fou destinat a les obres de reforma de l'Establiment.

El 9 de gener de 1879 la Comissió de Beneficència féu una exposició a l'Ajuntament fent notar la necessitat de remeiar la irregularitat en el funcionament de la Junta Municipal de Beneficència i exposant la conveniència de promoure l'expedient per a declarar l'Hospital i Casa de Beneficència com a fundació de caràcter particular, amb la qual cosa hom aconseguiria una personalitat jurídica pròpia de la Institució i quedaria, per tant, completament desglossada de l'Ajuntament. Des d'aquell moment hom començà a cercar els títols i documents necessaris per a obtenir, per part del Govern, aquesta declaració, cosa que s'aconseguí més tard.

L'any següent fou atorgada pel Govern la Creu de Beneficència al Director de l'Establiment, senyor Josep Roca i Armengol, que per espai de més de 20 anys i amb una activitat incansable havia tingut cura de l'administració de l'Hospital. La seva gestió contribuí a la prosperitat i creixença de l'Establiment.

El 28 d'abril de 1881, la Junta aprovà el planòl i projecte del campanar de l'església en virtut del donatiu de tres campanes donades, una pel Diputat a Corts pel Districte, una altra pel Gremi de Fabricants i una altra pel fonedor mateix.

Complimentant un acord adoptat pel «Gremi de mestres paraires i abaixadors» el dia de Sant Sebastià de l'any 1880, el 24 d'octubre de l'any següent fou beneïda la campana donada per l'al·ludit Gremi, per al campanar de l'església de l'Establiment, amb els noms de «Maria de l'Assumpció, Joana i Petra», i foren padrins el President del Gremi, Joan Sallarès Marra, i Maria Comadran de Turull. La referida campana pesava 8 quintars castellans i portava la inscripció següent: «Lo Gremi de Fabricants pelaires de la ciutat de Sabadell la dedica a sos patrons Sants Roc i Sebastià i la cedeixen a perpètua memòria a la Casa de Be-

neficència de dita ciutat, essent son President En Josep Capmany i Agustí i Director En Josep Roca i Armengol. Any de gràcia 1881».

Per Reial Decret de 29 de novembre de 1881 i en virtut de sol·licitud promoguda per l'Alcalde Agustí Miró, el Rei, previ informe del Ministre de la Governació, classificà la Institució de caràcter benèfic-particular. Per aconseguir aquesta classificació hom argumentà que l'Establiment no percebia cap subvenció de l'Estat ni de la Província i que l'Ajuntament l'auxiliava amb els donatius que creia convenients. Influí molt a aconseguir-ho el Diputat a Corts pel districte, senyor Joaquim Planas, per la qual cosa l'Ajuntament, en sessió de primer de desembre del mateix any i amb Joan Vivé com a Alcalde, prengué l'acord de felicitar-lo. (1)

L'any 1891, sorgeixen dificultats, i això és motiu d'apassionades discussions, en no admetre malalts de caràcter contagiós a l'Hospital, car aquest no reuneix les condicions necessàries per a tenir aïllats aquesta classe de malalts, i, a més, l'inconvenient que això representa havent-hi l'asil d'infants i els externs que assisteixen a les classes de pàrvuls. Aquest fet motiva la publicació d'un llibret que subscriuen els metges senyors Ignasi Ubach i Josep Mir recopilant els articles publicats al diari local «El cliché», refusant les censures formulades per algunes persones sobre l'administració de l'Hospital. Aquests facultatius formularen aleshores el primer projecte per a crear un departament apropiat destinat exclusivament a malalties de caràcter infeccios.

L'any 1894 la Junta sent la necessitat de construir un pavelló per destinar-lo als malalts a fi que no solament puguin tenir millors comoditats, sinó que puguin alhora quedar aïllats dels asilats i alumnes. A tal fi, pels mesos de febrer i abril de 1895 fou projectat un altre edifici per hospital que hauria d'ésser bastit al mateix pati de la Casa de Caritat. Al cap de poc la Junta va desenganyar-se d'aquest pensament, i el març de 1898 va proposar a l'Ajuntament com a necessària l'erecció d'un Hospital nou i capaç, i ben separat de la Casa de Beneficència. El 18 d'abril l'Ajuntament va acollir la idea, i com ell tota la població.

L'interès dels sabadellencs per la Institució és ben notori. Un exponent n'és l'informe que, publicat en forma de llibret, edità l'Ajuntament l'any 1898, formulat pels metges de l'Asil respecte al règim alimentari que hom donava als asilats, com a conseqüència d'una denúncia feta per un regidor, informe que deixà refutades les queixes argumentades.

El progrés de la medicina i la cirurgia, juntament amb el creixement de la ciutat, fa que s'accentuï la necessitat de disposar de lloc més ampli i adequat per a atendre malalts als quals hi hagi necessitat de practicar algun servei quirúrgic, car l'Hospital no disposa de lloc ni està preparat convenientment.

A primers de l'any 1899 succeí que una partera que hom havia d'intervenir, la qual pel fet que la casa on residia no reunia les condicions mínimes indispensables, féu que els seus familiars acudissin a l'Alcalde i aquest ordenés que immediatament fos internada a l'Hospital, no pogué ésser admesa, no sols per manca de lloc, ja que tots els llits eren ocupats, sinó també per no comptar amb els elements necessaris per a fer la dita intervenció. Fou instal·lada en una casa propera, de la qual en alguna ocasió hom ja havia disposat, i a causa del retard a fer-la-hi, o pels motius que sigui, la partera va morir. Aquest fet originà un gran aldarull al Municipi i se suscitaren forts debats sobre la qüestió.

Per fi, el 7 d'agost de 1901 es formalitzà l'escriptura de donació d'un terreny de cabuda d'unes dues quarteres aproximadament que féu el senyor Josep Cirera Sampere en el paratge denominat «Taulí». El mateix dia es formalitzaren també les escriptures de compra per la Institució d'algunes parcel·les de terreny situades al mateix paratge, amb destinació a

(1) L'exercici del protectorat del Govern en la beneficència particular, al qual està sotmès l'Hospital i Casa de Beneficència en virtut de la referida classificació, és regulat principalment per la Instrucció de 14 de març del 1899, en la qual vénen dictades les normes amb què han de moure's les Institucions d'aquest caràcter, les principals de les quals consisteixen, per part del Govern, en el dret de suprema inspecció, visita, examen de títols funcionals i de propietat i autorització dels actes econòmics més importants, així com en l'aprovació dels seus Pressupostos d'ingressos i de despeses, rendició de comptes, suspensió, destitució i substitució dels patrons, etc., procurant que sempre sigui respectada la voluntat del fundador o testador.

l'edificació de l'Hospital nou per a malalties infeccioses.

Els anys 1912, 29, 30 i 33, foren adquirides altres parcel·les més amb les quals hom completà l'actual propietat denominada Parc del Taulí que pertany a la Institució i té una extensió aproximada de 50.000 metres quadrats. La compra d'aquests terrenys fou feta principalment amb béns de l'herència del Canonge Juncà.

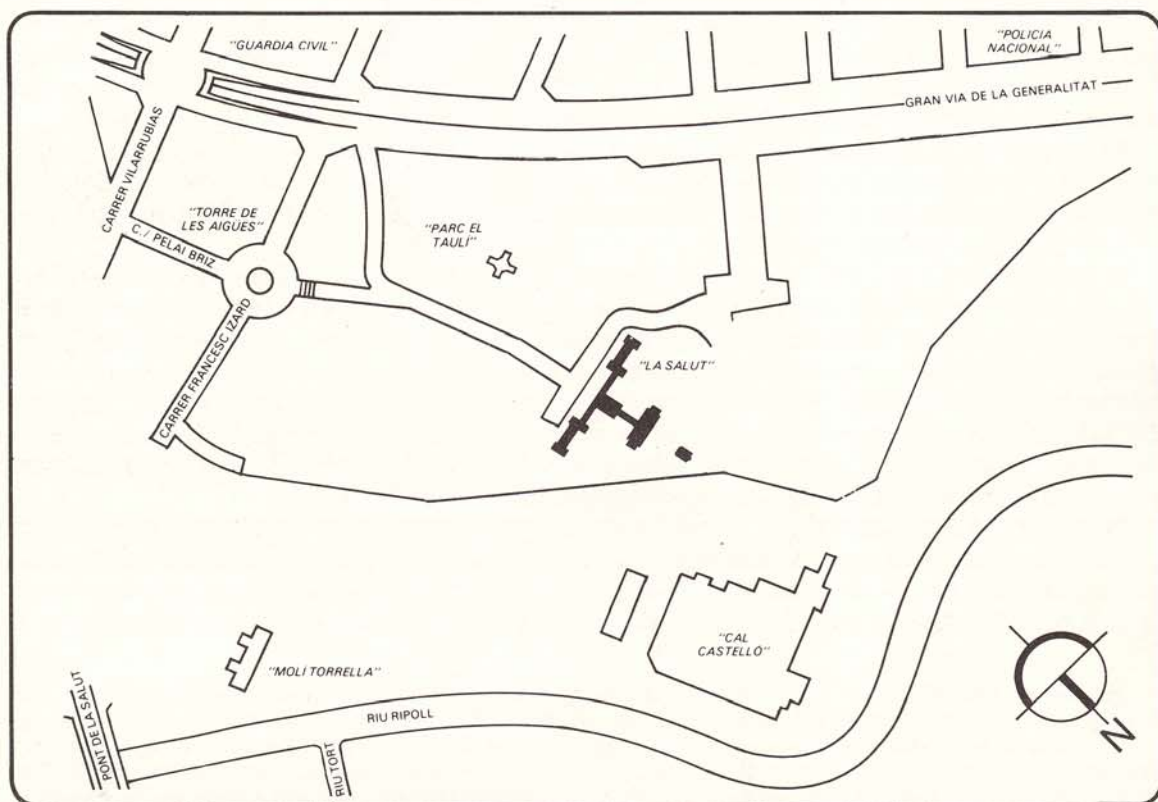
El dia 6 d'octubre del mateix any 1901 hom procedí a la benedicció dels terrenys donats i adquirits, i a la col·locació de la primera pedra als dits terrenys. El projecte fou confiat a l'arquitecte Enric Torras Fatjó, que gratuïtament confeccionà els plànols de l'edifici.

El 12 de novembre següent foren aprovats l'avantprojecte i el plec de condicions que havien de regir la subhasta i l'adjudicació de les obres, la qual adjudicació fou feta a favor del senyor Pere Nogués Gorina per la quantitat de 70.673 pessetes. La Caixa d'Estalvis atorgà un préstec de 75.000 pessetes per a fer front al cost de les obres, avalat per diferents persones benestants.

El 8 d'octubre de 1902 quedaren gairebé llestes les obres del nou Hospital del «Taulí» i amb tal motiu la Junta acordà d'oferir un banquet a tots els operaris que havien intervingut en l'obra, autoritzant a la vegada d'hissar la bandera a l'edifici. La part construïda era només el cos central i continuava la dels altres pavellons, conjunt que constituïa una primera part del projecte.

El 7 d'abril de l'any següent quedaren llestos els dos pavellons restants.

Des de que les Germanes Carmelites s'instal·laren a Sabadell a la primitiva Casa de Caritat i després al nou edifici del carrer del Convent i complimentant les condicions en virtut de les quals l'Estat havia fet donació de l'expressat edifici, la referida Comunitat practicava l'ensenyança a nenes externes, el producte de la qual representava un recurs bastant crescut per a l'Establiment, car en aquella època -l'any 1905- el nombre de nenes que assistien a les

Situació de la Clínica Ntra. Sra. de la Salut, any 1923, sobre el traçat actual de la Ciutat.

Casa Caritat, 1928. Façana Via Massagué.

escoles era d'unes 400, les quals proporcionaven un ingrés anual de 5.000 pessetes. Això no obstant, entre els individus que llavors regien els destins de l'Establiment sorgiren opinions contràries referents a la conveniència de continuar en les funcions de l'ensenyança o bé d'habilitar les escoles per dormitoris de malalts i d'asilats. A la llarga predominà el criteri de continuar amb l'ensenyança.

El 8 de març de 1905, la Junta acordà d'efectuar el trasllat de la Secció Hospital als nous pavellons del «Taulí», i els habilità no solament per a malalties infeccioses, sinó també per a malalts de tota classe, amb les degudes separacions, tot procurant cercar una Institució religiosa adequada per a prestar amb tota amplitud l'assistència convenient als malalts. Aquest trasllat, no arribaren a efectuar-lo encara, per les moltes dificultats que oferia l'estat de la construcció de l'edifici. Més tard, l'habilitaren forces de la guàrdia civil. L'habilitació dels pavellons no fou efectuada fins l'any 1923.

La insistència feta per part de l'Ajuntament des de temps promogué el canvi de la Institució de les Germanes Carmelites, que feia 51 anys que regentava la Casa, i hom nomenà per a substituir-les les Germanes de Sant Vicenç de Paül; el canvi d'Institució fou fet el dia 30 de novembre del referit any 1905. Llavors les Germanes Carmelites s'establiren en la missió de l'ensenyança a l'actual convent del carrer de Garcilaso que encara avui ocupen i cessaren en aquesta missió de l'Hospital i Casa de Beneficència; la Junta, quedà summa-ment agraïda dels serveis que havia prestat la Institució, i ho féu constar en acta.

Suprimida l'ensenyança, hom habilità els seus locals com ja havia estat idea temps enrera d'alguns elements de la Junta, per a ampliació del dormitoris.

L'Hospital i Casa de Beneficència celebra cada any una festa anomenada popularment de «l'entrada general» que ve a ésser com si diguéssim la Festa Major de la Casa. Aquesta festa, pot dir-se que fou instituïda per la nostra lloable societat «Orfeó de Sabadell», amb motiu de celebrar-hi un concert en obsequi dels asilats i malalts el 2 de desembre de 1906; així es continuà sense interrupció cada any, i més tard quedà definitivament establerta per al segon diumenge després de Reis, o sigui per a la festivitats de la Sagrada Família. Després

Sala de la Casa Caritat, anys 1928-1930.

del concert, la Junta agafà el costum d'invitar la Junta de l'Orfeó i els cantaires a visitar totes les dependències de la Casa, als quals s'afegiren tots els oients.

Pel mes de gener de 1907 hom encarregà a l'arquitecte senyor Juli Batllell l'estudi d'un nou projecte general del nou Hospital amb l'aprofitament dels pavellons construïts, conducció d'aigües, llum, etc.

El dia 11 de febrer de 1908, la Junta acordà d'adquirir a l'arrendatari del servei de cotxes fúnebres tot el material de què disposava, per tal de prestar directament el servei que li tenia arrendat. Aquesta nova modalitat durà poc temps i altra volta el tornaren a arrendar, el 16 de febrer de 1910, a Esteve Roca, el qual adquirí tot el material.

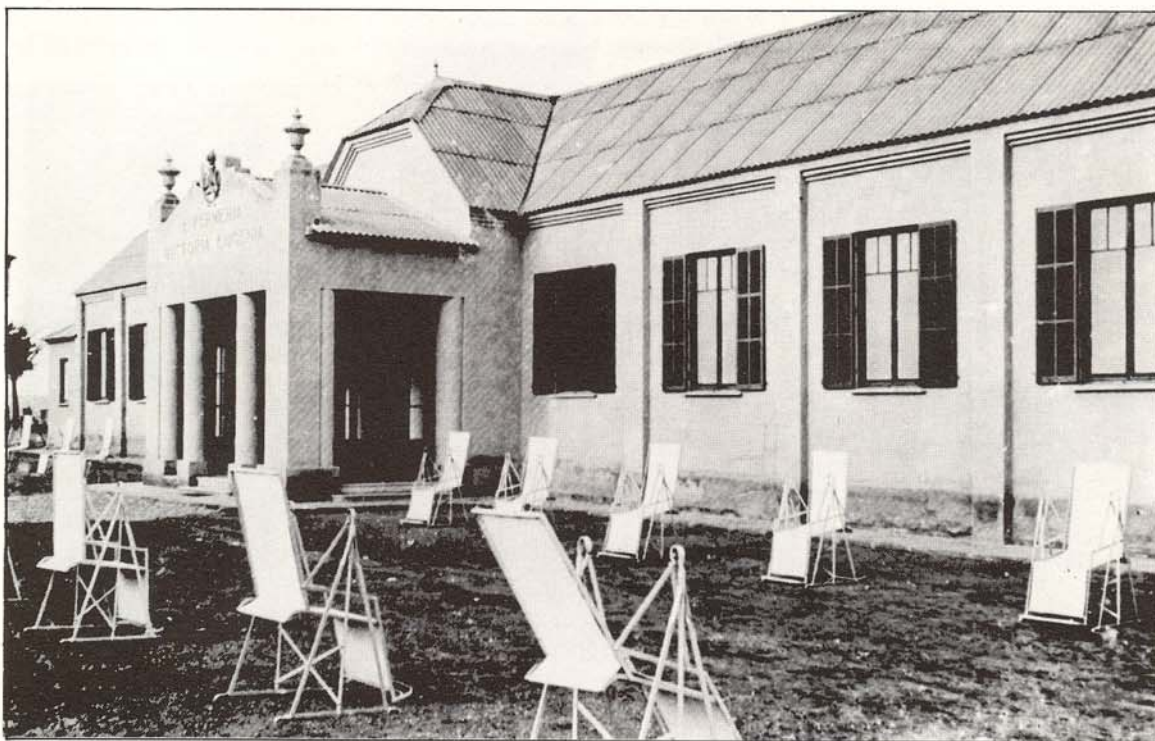
El 20 d'agost de 1913 desallotjaren l'edifici de l'Hospital nou les forces de la guàrdia civil que interinament se n'havien servit.

Pel que es dedueix, la Junta tenia moltes dificultats per acabar degudament els pavellons del «Taulí» per raó de la manca de recursos convenients, com, així mateix, pel sosteniment que representava l'ampliació dels seus serveis, que s'eixemplaven en habilitar els referits pavellons. Ho prova l'oferta de venda que l'any 1911 es féu a la Casa Provincial de Caritat de Barcelona per mitjà d'una Comissió de Diputats provincials que visitaren les edificacions i que més tard, el 20 d'octubre de 1913 i el 2 del mateix mes de 1914, es reiterà novament.

No per això la Junta, encara que hagués predit la referida venda, deixava de veure la necessitat de tenir un lloc apartat per als malalts i havia ja parlat d'adquirir una casa al carrer de Vilarrúbias per a tenir-hi els malalts infecciosos.

El 22 de gener de 1917 quedà amortitzat el préstec de 75.000 pessetes que havia fet la Caixa d'Estalvis amb destinació a la construcció del nou Hospital.

En reunió de 10 juliol de 1917, la Junta, amb el fi de perpetuar dignament la memòria dels molts benefactors que tenia l'Establiment, acordà de fer una làpida de marbre amb els noms de totes aquelles persones que havien fet donatius superiors a cinc mil pessetes. L'expressada làpida fou destruïda durant la passada guerra civil.

Pavelló d'Infermeria Victòria Eugènia, per a tuberculosos, anomenat popularment Pavelló Nou. Situat al costat de la Clínica Ntra. Sra. de la Salut.

Per fi el 10 de març de 1923 en virtut del contracte verbal establert entre la Direcció de l'Asil i la Junta Municipal de Beneficència, hom acordà, amb caràcter provisional, d'autoritzar la instal·lació d'un Hospital per a malalties infeccioses als pavellons edificats al «Taulí», anomenat Hospital Nou, i donar tota l'assistència als malalts amb elements de l'Asil, amb l'única excepció del servei de metges i medicaments, mitjançant la subvenció, per part de la referida Junta Municipal, de cinc pessetes per malalt i dia.

El 6 d'octubre de 1924 la Junta acordà de canviar el nom dels pavellons del «Taulí», que s'anomenaven «Casal Clínic», pel de «Clínica de Ntra. Sra. de la Salut» alhora que encarregà a l'arquitecte municipal la confecció del plànol corresponent per aixecar un pis sobre la part davantera del pavelló central destinat a estada i clausura de les Germanes de la Caritat, les quals, per no tenir lloc convenient, residien a l'Hospital i Casa de Beneficència i anaven i venien, cosa que els era una extorsió.

El 10 de desembre de 1924 en virtut de la petició formulada per l'Ajuntament, entre aquest i la Institució, fou signat un contracte en virtut del qual l'expressada Corporació encarregava a la Junta les funcions que eren pròpies de la Junta municipal de Beneficència i que, a conseqüència d'aquest contracte, quedà dissolta; tals funcions foren les assistències gratuïtes de malalts que fos necessari hospitalitzar a la Clínica de Ntra. Sra. de la Salut, enterraments de Beneficència, metges, parts, vetlles, malalts pobres, etc. En compensació, l'Ajuntament atorgà la subvenció anual de 20.000 pessetes.

També en reunió de la mateixa data hom acordà d'aprovar els plànols, pressupostos i plec de condicions formulats per l'arquitecte municipal Sr. Josep Renom referent al pis a aixecar als pavellons de la Clínica i obrir un concurs per a l'adjudicació de les obres. El seu import fou satisfet amb els llegats dels senyors Pere Sanfeliu Comas i Francesc Mutlló Noquera, aquest últim en nom del seu difunt pare Manuel Mutlló.

En atenció a l'important donatiu fet pel referit Pere Sanfeliu i atenent als dissenys manifestats en vida, la Junta acordà que en endavant fossin concedits als fills o veïns del poble de Santa Maria de Barberà els mateixos drets que tenien els fills o veïns de Sabadell i així poguessin ésser admesos en casos de manifesta necessitat, ja fos com a malalts o com a asilats.

Com a resultat de la subhasta efectuada, hom acordà el 2 de maig del 1925 adjudicar les

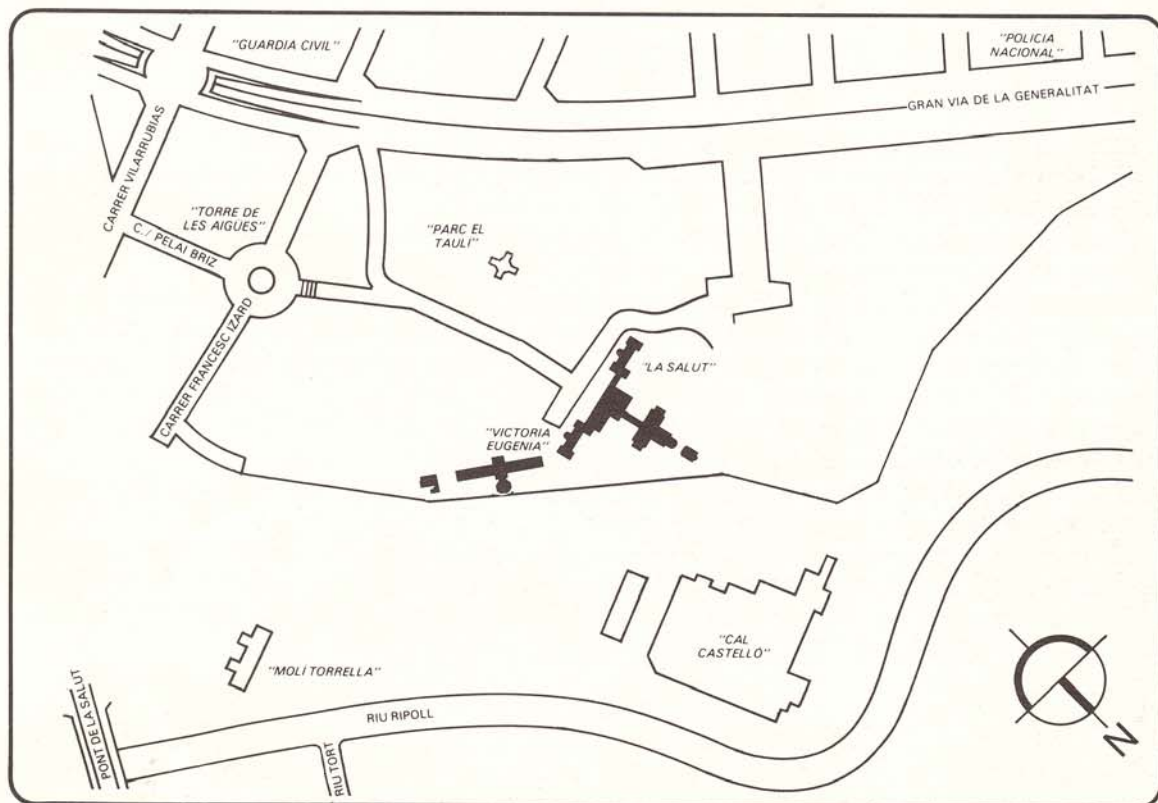
Clínica de Ntra. Sra. de la Salut (vers 1930), dita "dels Eucaliptus" pels magnífics exemplars d'aquest arbre que l'envoltaren durant molt anys.

obres de construcció del nou pis al contractista senyor Josep Bañeras pel preu de 29.200 pessetes i quedà fet el mes de febrer de l'any següent. El 25 d'abril del mateix any quedà inaugurada la Capella actual.

En mèrits a un concert establert amb la Diputació Provincial de Barcelona, aquesta Corporació atorgà el 21 de desembre del mateix any una subvenció de 35.000 pessetes a la Junta Administrativa per a l'edificació de l'actual sala d'intervencions quirúrgiques, a canvi d'admetre els malalts dels pobles del districte judicial, mentre hom disposés de llits vacants.

Durant els anys 1927 i 1928, foren construïts en molts llocs d'Espanya, per fer front al terrible mal de la tuberculosi pulmonar, diverses infermeries que prengueren la denominació de «Victoria Eugenia», per a la construcció de les quals l'Estat ofería prestar el seu ajut sufragant la meitat no solament de la seva construcció, sinó també del seu sosteniment. L'Ajuntament, veient la necessitat que tenia Sabadell de posseir un pavelló d'aquesta naturalesa per a aïllar els malalts atacats d'aquest mal i evitar així els contagis que haurien pogut derivar-se de continuar aquests residint en l'ambient familiar i tenint en compte els avantatges que l'Estat ofería per a la construcció i el sosteniment, en sessió del dia 29 de desembre de 1928 acordà habilitar per a Infermeria, tot fent-hi les obres convenients, un pavelló que el mateix Ajuntament l'havia cosntruït sobre terreny de la Institució destinat a alberg nocturn per a pobres vergonyants transeünts. Així quedà traspassada a la Junta Administrativa la subrogació de tots els drets i deures que l'Ajuntament tenia contrets amb l'Estat, el qual costejà l'expressada construcció subvencionant-la amb la quantitat de 35.000 pessetes, 5.000 més per a l'adquisició de robes i mobiliari i 23.000 pessetes anuals pel seu sosteniment. Tot això representava la meitat del que havia calculat l'Ajuntament, mentre que l'altra meitat anava a càrrec de la Corporació municipal.

Aquesta Infermeria, encara que oficiosament ja funcionava des del maig de l'any anterior, fou inaugurada oficialment el 21 de gener de 1929 pel general Primo de Rivera.

Situació de la Clínica Ntra. Sra. de la Salut i el pavelló Victòria Eugènia vers 1933, sobre el traçat actual de la Ciutat.

Havent-se multiplicat darrerament d'una manera extraordinària l'esfera d'activitats de la Junta Administrativa amb la creció de la Infermeria, en sessió del 17 de gener de 1929 i fent ús d'una addició feta al Reglament hom acordà de nomenar una Junta de senyores dividida en ponències i destinar-ne una per a cada un dels serveis; aquesta Junta era una auxiliar i informadora de la Junta Administrativa. Fou dissolta poc temps després, perquè no donà els resultats esperats.

El 13 de juny de 1930 fou aprovat el Reglament per al govern i règim interior de la Clínica.

El 2 de maig de 1932, la Junta contractà amb la casa «Siemens Reiniger Veifa S.A.» de Barcelona tots els aparells i l'utilatge necessari per a instal·lar un Dispensari de Röntgenologia i Terapèutica Física a la Clínica de Ntra. Sra. de la Salut. Pel setembre del mateix any, foren fetes les obres d'adaptació necessàries i pel més d'octubre de 1933 hom inaugurava definitivament aquest servei. El cost de tota la instal·lació, que fou certament important, va ésser sufragat en la quasi totalitat per subscripció popular, en la qual, a més dels particulars, col·laboraren les empreses. Aquesta instal·lació fou una de les millors existents a la província de Barcelona i prestà a la ciutat importants serveis, no sols a les famílies menesteroses, sinó també a tota la població, mitjançant el cobrament d'unes mòdiques tarifes a l'abast de qualsevol família.

ADMINISTRACIÓ.

Amb la inclusió del Beneficiat de Sant Joan, que hom féu el 1856 en quedar refosos els dos Establiments, va continuar el mateix règim de la «Junta de Beneficència» instituïda el 1848 fins al 8 de juliol de 1885, que l'Ajuntament elegí interinament, i mentre no existís reglament per a l'administració de l'Hospital i Casa de Beneficència, una Junta Administrativa formada per l'Alcalde, tres regidors, el Rector més antic de la població, el Beneficiat-Arxiver de Sant Feliu i com a administrador dels béns de l'herència del Canonge Juncà, el Beneficiat de Sant Joan i cinc veïns (dos industrials, un practicant i dos obrers).

El reglament previst el 1885, fou aprovat per l'Ajuntament el 25 de novembre de 1887 i no modificà l'estructura de l'anterior Junta administrativa sinó amb l'eliminació del Rector més antic.

El 28 de novembre de 1888 hom féu un altre reglament que componia la Junta, amb l'Alcalde, Beneficiat-arxiver i el de Sant Joan, tres regidors i quatre veïns nomenats per l'Ajuntament i renovables de dos en dos anys.

L'onze de gener de 1891 hom modificà aquest Reglament en el sentit de tornar a formar part de la Junta novament el Rector més antic en exercici a la població.

Aquest règim durà fins al 7 de març de 1901, que fou aprovat per l'Ajuntament un nou reglament que integrava la Junta amb l'Alcalde, el Rector més antic, els Beneficiats de Sant Joan i Arxiver de la Comunitat de Preveres (aquest últim en representació de l'important llegat que féu el referit Canonge Juncà), un regidor nomenat per l'Ajuntament i dos veïns nomenats per una Junta denominada de Personalitats, integrada per l'Alcalde, Jutge i Fiscals municipals, i Rectors de Sant Félix i de la Puríssima Concepció.

Aquest Reglament fou aprovat pel Ministre de la Governació en funció del Protectorat de Beneficència i és el mateix pel qual encara es regeix la Institució.

Els posteriors Ajuntaments pretengueren ampliar el nombre de regidors cridats a formar part de la Junta i a tal efecte adreçaren sol·licituds al Ministeri de la Governació, que les refusà successivament per les tres RR.OO. de 6 de maig de 1904, 29 d'abril de 1907 i 8 d'octubre de 1911 i també escrit de 13 de març de 1935.

Sala d'operacions de la Clínica Ntra. Sra. de la Salut.

Els avis de la Casa Caritat.

II PART

ANYS 1933 A 1969

L'any 1933, la Institució tenia al seu càrrec el següent: L'edifici Hospital-Asil situat a l'illa Via Massagué/Vilarrúbias/Convent/Hospital, l'Asil per a ancians i infants i l'Hospital on eren principalment assistits ancians afectats per les malalties pròpies de l'edat.

A l'ala Nord, que donava al carrer de Vilarrúbias, hi havia l'escola per als interns del propi Asil.

A la Clínica de Ntra. Sra. de la Salut, situada en el Parc del Taulí, hi eren assistits malalts de caràcter infecciosos i també de cirurgia, amb les degudes separacions.

La Infermeria per a tuberculosos, que aleshores se la denominava "Moisès Alguersuari", també situada en el mateix Parc del Taulí, l'ocupaven malalts d'aquest caràcter.

La Institució, en els seus respectius centres, era regida per les Germanes de la Caritat, Filles de Sant Vicenç de Paül, que, des de l'any 1905, se n'havien fet càrrec.

El Pressupost d'ingressos i de despeses confeccionat per l'any 1936, que comprenia el conjunt de tots els centres, era de 209.950 pessetes.

El sobtat canvi polític que s'operà com a conseqüència del resultat de les eleccions municipals del 16 de febrer de 1936, com a final d'un període iniciat el 6 d'octubre de 1934, que fou denominat "bienni negre", féu que les noves persones més representatives que entraren a formar part de la Junta, seguint les consignes que formularen bona part dels respectius programes electorals, entre les quals hi havia la de retornar totes les coses a l'estat en què es trobaven el 6 d'octubre, fessin treure de tots els llocs els signes religiosos, excepte els de les habitacions de les monges i de les habitacions de pagament de la Clínica en les que els malalts els hi volguessin. També es passaren d'inmediat a l'escola nacional els nens i nenes que rebien ensenyança confessional en l'edifici de l'Hospital-Asil.

Per atendre els pobres mendicaires, s'instal·là provisionalment en els menjadors generals de l'Hospital-Asil, separat amb una divisòria, uns menjadors, en els quals se'ls servien àpats.

El seu cost anava a càrrec de l'Ajuntament que el pagava a la Institució a 0'75 pessetes cada àpat.

Poc temps després, succeïren els fets del 18 de juliol de 1936 que donaren lloc a la guerra civil que durà trenta mesos.

El dia 21 de juliol, obeint consignes del Comitè revolucionari local, es destituí tota la Junta i la Direcció, i s'obligà les monges a treure's els hàbits i se'ls prohibí de sortir de l'establiment fins el dia 26 d'agost següent en què foren auxiliades per diverses famílies sabadellenques que les acolliren.

El 14 d'abril de 1938 i per necessitats militars, fou desallotjat l'edifici de l'Hospital-Asil i convertit en Hospital militar. Els malalts i asilats foren traslladats a diverses cases que havien estat incautades.

La Clínica continuà atenent malalts i la Infermeria tuberculosos.

El 24 de gener de 1939, abandonaren els edificis tots els dirigents que els ocupaven.

En aquest període es produïren desperfectes en robes, útils de cuina i menjador, instrumental quirúrgic i altres. En canvi, no sofriren cap dany els béns fundacionals i les finques així com els valors mobiliaris que es recuperaren intactes en els dipòsits del Banc de Sabadell.

Poc a poc s'anaven reintegrant a l'Establiment les monges que es trobaven escampades, fins a refer-se la Comunitat.

Els primers directors que es feren càrrec de la direcció en el mes de novembre de 1939, foren els senyors Tomàs Figueras Gelabert, que ja ho era en el mes de juliol de 1936, i el senyor Ramon Miserachs Manau, els quals, procuraren restablir la normalitat a la Casa, no obstant i les nombroses dificultats que durant molt temps subsistiren.

Els anys següents foren extremadament difícils. La postguerra comportà moltes vicissituds; la població encara havia d'utilitzar la targeta de racionament, mancaven queviures, escassejava el pa, les patates i altres elements de primera necessitat. La Institució, tot i el seu caràcter preferencial que potser hauria hagut de tenir, no gaudí de cap privilegi, i pot dir-se que, en matèria de queviures, tenia els mateixos mal-de-caps que els que patia la població en general. Més endavant, s'alleugeriren, amb motiu de subministrar-se per mitjà d'un organisme oficial de Barcelona, el qual tenia la missió, entre altres, de proveir aquesta classe d'Institucions.

L'herència obtinguda de l'anòmal i llarg període sofert produí moltes demandes d'ingrés a l'Establiment, tant d'ancians com d'infants; també a la Clínica, amb més intervencions quirúrgiques i hospitalitzacions de malalts de medicina i a la Infermeria per a tuberculosos, les sol·licituds creixien i els llits s'anaven ocupant de dia en dia.

Cal significar que si bé pot resultar, fins a cert punt, normal l'augment de necessitats d'una població després de travessar un període com l'esmentat, aquests casos havien d'haver experimentat un natural i paulatí descens, i, en canvi, anaven augmentat, a causa d'iniciar-se una immigració de famílies que de regions llunyanes venien a la nostra ciutat atretes per una major facilitat de treball, que aleshores ella prometia.

Per una banda, la Institució que tenia ocupades totes les seves places, sofria carestia de queviures, carbó, llenya i altres elements per atendre com hauria calgut els seus assistits. També es trobava mancada dels mitjans econòmics indispensables per afrontar el seu manteniment, car la rendibilitat dels béns propis amb què comptava (interessos, rendes de valors, lloguers de finques, etc.) de per sí ja molt minsos el valor dels quals cada dia s'anava pansint més, a conseqüència de la pèrdua del valor adquisitiu del diner pel factor inflacionari que ja s'havia iniciat.

En aquesta situació, més aviat desesperada, s'acudí a tot: a demanar almoines a les Entitats, Organismes i particulars. Tothom féu quant pogué. Es reberen donatius en diners i en espècies, fins i tot l'Ajuntament obligà les Entitats oficials reservar totes les deixalles de paper a favor de la Casa, la qual, quan se l'avisava, l'anava a recollir i després se'l venia. Durant l'època de les esporgades dels arbres de la via pública, l'Ajuntament ens proporcionava una bona part de la llenya.

Fins i tot, amb l'ajuda d'elements de la joventut d'Acció Catòlica, que recolliren donatius d'objectes, s'organitzà, una tómbola benèfica que quedà instal·lada en el local de l'antic cafè de Cal Jan -després Restaurant Catalunya i actualment uns magatzems comercials- que s'inaugurà el dia 24 de juliol de 1942, aprofitant la Festa Major. També se celebrà un festival artístic, que tingué lloc en el "Centre Sabadellès" el dia 27 d'agost següent, en el qual prengueren part la cantant Maria Espinalt, la ballarina M.ª Josepa Izard i l'humorista Valentí Castanys. Entre tot, s'aplegaren 88.345 pessetes.

Amb l'intent de pal·liar les necessitats de les Institucions benèfiques de la ciutat, l'Ajuntament va constituir una Junta que denominà "Patronato de Beneficencia", la qual tenia establertes unes quotes de diferents quanties i que, amb caràcter voluntari, demanava periòdicament a les Empreses per a distribuir en concepte de subvenció a les diverses Institucions locals segons la seva importància. Fou creat l'any 1941 i subsistí bastants anys exercint aquesta funció, fins que, en minvar les aportacions que rebia, s'anà esllanguint poc a poc i deixà d'existir.

El 12 de juliol de 1942 moria el que havia estat director de la Institució, el senyor Tomàs Figueras Gelabert, persona de tracte afable i sempre disposat al servei dels altres. El 19 de novembre de l'any següent també moria el seu company que havia estat en la Junta, el senyor Ramon Miserachs Manau.

A finals de 1942, es projecta la instal·lació d'una impremta en el propi edifici de l'Hospital-Asil, amb la doble finalitat de donar un ofici als nois de la Casa, i a la vegada intentar d'obtenir un benefici econòmic per a la Institució, comptant amb els treballs de confecció que proporcionarien els organismes oficials i segurament també particulars. La maquinària que havia de servir per a fer aquesta experiència l'havia ofertada amb molt bones

condicions el sabadellenc Joan Baptista Vives que des de feia anys regentava la impremta i ho deixava per raó de la seva avançada edat, idea, que era molt suggestiva. En intentar posar en pràctica aquesta, sorgiren entrebancs que la feren del tot irrealitzable.

Amb la finalitat d'aconseguir una economia en el subministre de medicaments (que en els tres Establiments tenia i continua tenint molta importància), s'intentà la instal·lació d'un despatx de Farmàcia, però impediments de tipus legal no ho permeteren.

En el mes de gener de 1943, el quadre mèdic de la Clínica i Infermeria estava integrat pels facultatius següents: Sixto Pèrez; Josep M.ª Llonch Gambús; Ramon Buxó Tous; Josep Argemí Lacoma; Enric Alegret Guasch; Mateu Rius; i Joan M.ª Vallribera Gorina.

En el mes de març de 1943, en trobar-se ocupada la capacitat de la Casa, no era possible atendre les moltes sol·licituds d'ingrés per a ancians i infants. La direcció es veié en la necessitat de posar per primera vegada i molt a contracor un cartell a la sala d'espera de la Junta comunicant-ho als sol·licitants.

Les dificultats econòmiques venien agreujant-se en haver de fer front a tot el cost de manteniment de la Infermeria per a tuberculosos, pavelló que, segons es convingué formalment en instaurar-se l'any 1929, l'Estat junt amb l'Ajuntament el mantindrien per meitat cadascun. Ni l'un ni l'altre no ho ateniën.

Aquesta Infermeria necessitava unes millores que es consideraven indispensables, com era fer unes habitacions per a quatre malalts, i, a més, un menjador per a homes i un altre per dones. A la Clínica també hi precisaven unes reformes al quiròfan. Ensenms, era necessari practicar una unió entre els edificis Infermeria/Clínica, a fi d'evitar que els malalts de la Infermeria que precisessin d'algun servei del Dispensari de Raigs X haguessin de sortir a l'exterior. S'encarregà de satisfer l'import de totes aquestes obres (abril de 1943) la Caixa d'Estalvis de Sabadell.

Llevat dels casos en què ha de fer-se l'aplicació del neumotòrax, en els quals l'hospitalització sol ser entre els 6/8 dies, en general, l'estada de malalts a la Infermeria és llarga. En molts casos, és més d'un any i fins i tot n'hi ha hagut de tres anys. Si es pogués accelerar l'alta d'algun d'ells es podria donar cabuda a d'altres que esperen. L'angoixa que pateix la direcció en no poder resoldre les peticions, és motiu de gran inquietud. S'intenta cercar solucions amb el director del Servei, però ben poca cosa pot fer-s'hi.

Ja feia alguns mesos que es tenien converses per tal d'arribar a un acord amb el "Montepio de la Obra Sindical 18 de Julio", organisme del que era portaveu la Mútua Sabadellenca a fi de prestar els serveis de cirurgia i de Raigs X a favor dels seus beneficiaris. El dia 22 d'octubre de 1943, fou signat el pertinent contracte.

Prengué part molt destacada en les negociacions per establir aquest Servei, el facultatiu senyor Carlos Cazaña Paracuellos, adscrit, aleshores, a Mútua Sabadellenca.

Aquesta millora social, sobretot quant a intervencions quirúrgiques es refereix, representà en aquell moment, i així es confirmaria en el decurs dels anys venidors, junt amb altres millores de tipus social, tot un canvi al caràcter i finalitat dels serveis que es feien a la Clínica, gairebé tots ells gratuïts a favor de les classes menesteroses, puix pràcticament tothom seria beneficiari de l'expressada assegurança i, per tant, els serveis de beneficència quedarien reduïts al mínim.

En implantar-se aquesta modalitat, foren moltíssimes les persones que patint de determinades malalties necessàriament subjectes a una intervenció quirúrgica anaven esperant, aprofitaren aquest nou servei perquè se'ls intervingués gratuïtament, i així pogué veure's en els primers mesos de la seva instauració les nombroses intervencions que es practicaren essent-ne una de les més característiques, la de les hèrnies.

Aquest sistema representà una bona ajuda, ja que molts d'aquests serveis (la majoria dels quals haurien estat de beneficència) foren recompensats.

Amb tot i les moltes dificultats econòmiques que fins ara s'han enumerat, cal considerar que aquestes haurien estat molt més crescudes si els emoluments que percebien els seus servidors haguessin estat de quanties més elevades, puix tot i tenint en compte l'època, resultaven, per cert, ben modestes. Així veiem que a les monges, en el mes d'octubre de 1943,

se'ls regularitzà la mesada, que era de 30 pessetes i la manutenció, a 60 pessetes. A les serveentes de la Clínica, que cobraven 60 pessetes al mes i la manutenció, se les apujà fins a 70 pessetes i així successivament amb altres similars.

L'any 1943, l'Ajuntament procedeix a la municipalització del servei de Pompes Fúnebres, i la Junta Directiva demana quina quantitat serà reservada expropiament a favor de la Institució pel concepte de concessionària que és del servei de conducció de cadàvers al Cementiri que li fou atorgada pel propi Ajuntament, per temps il·limitat, el 27 de juny de 1867 (1).

La Institució ja havia reivindicat aquest dret abans de procedir a la municipalització i més endavant continuava fent-ho en no rebre'n contesta per part de l'Ajuntament, fins que l'any 1960, manifestà que no podia reconèixer-lo tota vegada que una concessió feta per temps il·limitat no era legal.

El 19 de juliol de 1944, festivitat de Sant Vicenç de Paül, fou batejada amb els noms de "Elvira-Julita", una campana que havia estat donada per un industrial fonedor, el senyor Fortuny, i s'instal·là en el campanar de la Capella de l'Hospital-Asil.

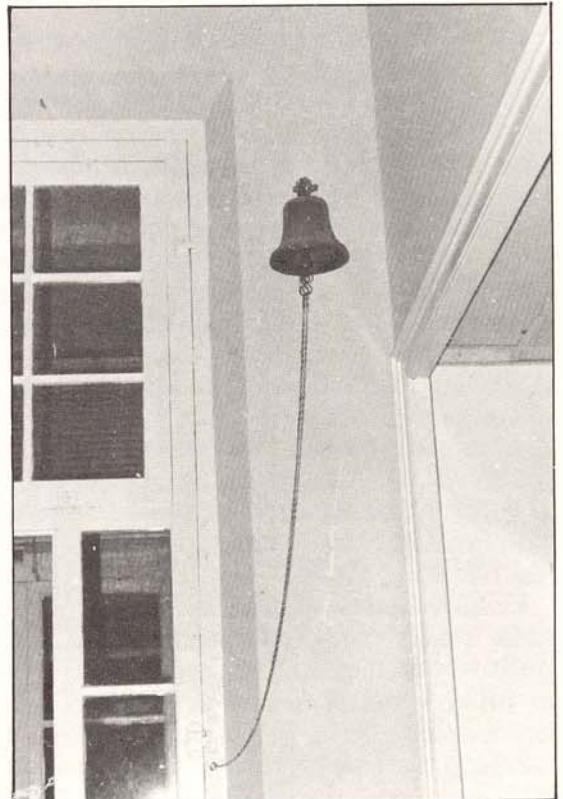
El dia 27 de setembre de 1944 moria el Dr. Josep Argemí Lacoma el qual com a cap dels Serveis de Medicina de la Clínica, tenia al seu favor una llarga llista de curacions en aquell Centre, en l'especialitat de malalties de caràcter infeccioses. L'any següent, era nomenat per a substituir-lo el Dr. Bernat Salavert Font. Junt amb ell, també el Dr. Agustí Argelaguet Plans, com ajudant del servei de Tisiologia.

En el mes d'octubre següent, s'aprova un Pressupost extraordinari d'obres a realitzar a l'Hospital-Asil i a la Clínica per valor de 250.000 pessetes que es finançà per la pròpia Institució.

Tenint necessitat d'obtenir donatius i aprofitant l'oportú període nadalenc, la Direcció estudià un sistema adequat per a demanar-ne. La forma, molt senzilla i econòmica, consistí en el següent: per mitjà d'alguns ancians de la Casa i en algunes ocasions acompanyats per una Religiosa, anaven per les Empreses, botigues i particulars, seguint la pauta d'una llista prèviament elaborada a desitjar les bones festes en nom de la Junta, deixant-hi un targetó perquè l'emplenessin amb la quantia del donatiu que tinguessin a bé a fer.

Tots els ancians que es dedicaven en aquesta missió ho feien amb gran complaença pels molts afalacs que rebien per part dels visitats. Un dels que durant més anys feu aquesta feina es deia Josep Piqué.

La presència dels beneficiaris que interveïen prop dels presumptes donants va agrair i, en el Nadal de 1944, primer any que s'implantà el sistema -que avui encara s'utilitza amb algunes variacions- se n'obtingué el resultat de 64.990 pessetes, menys 475 de despeses.

La Campana de la Clínica.

(1) Sols en una ocasió féu directament aquest servei pel seu compte i desistí de fer-lo pels inconvenients que li reportava, resultant-li més pràctic contractar-lo amb particulars. El primer d'ells fou Josep Pi, després, Josep Juncà, J. Mimó, Esteve Roca, Llorens Gutés i altres.

Per no poder-s'hi dedicar plenament, el 27 de juliol de 1945, presenta la dimissió del càrrec de Cap del Servei de cirurgia de la Clínica, el Dr. Sixto Pèrez, càrrec per al que havia estat nomenat el 9 de juliol de 1930. El 2 de setembre de 1952 moria aquest gran facultatiu que tanta fama tenia adquirida i tants bons serveis havia prestat a la Clínica, a la qual donà molt prestigi. La Junta féu constar en acta el seu condol per una pèrdua tan irreparable.

Per a substituir-lo en el càrrec, es designà el Dr. Josep M.ª Llonch Gambús, que per bé que actuava com a metge d'urgència, en aquests últims anys, pràcticament ja feia la majoria d'intervencions.

En el mes d'agost de 1945, amb tot i que el subministre de queviures no estava encara normalitzat, es restablí el berenar a les criatures que havia estat suspès durant molt temps.

Més endavant, gener de 1946, degut a l'escassetat del pa, és possible obtenir l'equivalència de cinquanta racions de més sense haver-les de justificar.

La insuficiència de material en el mercat, comporta dificultats en el departament de Raigs X de la Clínica que no pot disposar de tot el que necessita.

Les restriccions en el consum elèctric, que es pateixen des de fa anys, també porten molts inconvenients majorment a la Clínica. Va arribar-se a poder utilitzar fluid, només dos dies la setmana, però a les nits sempre va haver-n'hi. Per evitar qualsevol contratemps que pogués presentar-se en algun cas d'urgència, es contractà amb una altra companyia per tal d'assegurar més el subministre.

En el mes de novembre del mateix any, amb tot i que l'Ajuntament no satisfieia els dèficits que ocasionava el manteniment de la Infermeria per a tuberculosos, s'estableix una sobrealimentació als malalts.

Quant a quadre dels recursos econòmics amb què comptava aleshores la Institució, 1945, provenien principalment de les rendes dels béns propis, d'almoines i de donatius, estades dels malalts i asilats i les subvencions que el mateix municipi havia establert.

Aquestes subvencions, tenien un caràcter fix anual i se'ls atribuïa el concepte d'un pagament a tant alçat, compensatori del valor dels serveis assistencials que l'Ajuntament, com a tal, tenia i té l'obligació de prestar a favor dels ciutadans, serveis, que encarregava a la Institució.

No obstant això, segurament per a donar solució a problemes que es presentessin en determinades circumstàncies anòmales, el vigent Reglament, preveu la possibilitat d'ésser coberts els dèficits pel municipi.

La quantia que representaven en aquell moment aquestes subvencions, any 1945, era del 18% dels ingressos.

Cada any en els dies del 19 al 27 de novembre, a la Capella de l'Hospital-Asil (Via Massagué), la Comunitat de Religioses celebrava el novenari a la Verge de la Medalla Miraculosa i normalment era sempre molt concorregut, i és que pel fet d'estar situada la Institució en lloc tan cèntric, els asilats i la Comunitat gaudien de l'estima i afabilitat d'un nombrós i bon veïnatge. En el novenari d'aquell any, 1945, deuria ser per la vàlua del predicador, que l'afluència d'assistents fou considerada extraordinària.

En aquells anys hi havia el costum que les associacions de caçadors organitzava en un diumenge una cacera que se l'anomenava "Cacera de beneficència", i les peces cobrades, al cap vespre, de tornada de la cacera, eren exhibides a la Plaça Major i després eren repartides a totes les Institucions benèfiques de la ciutat. En el decurs dels anys i segurament per la minva de la caça s'anà perdent aquest costum.

A fi de donar una nota d'alegria als ancians i als infants es restablí la matança del porc. Es féu en el pati de la Casa el dia 16 de gener de 1946, i s'hi sacrificaren dos magnífics exemplars.

Per atendre els malalts de l'Hospital-Asil, hi havia dos metges que es turnaven per períodes de sis mesos. En el mes de gener d'aquest any, es nomena el Dr. Lluís Bach Reixach, metge director cap dels serveis clínics.

Al mig de la quaresma, i en un dimecres, també hi havia el costum que els nens i nenes de la Casa, seguint la tradició que ja venia de molts anys, celebressin la "Serra Vella", que

consistia en anar a fer una cantada adient a les famílies conegudes. Sempre hi havia alguna empresa de transports que deixava un o dos carros i cavalls que, guarnits adequadament, passejaven els infants per tota la ciutat, fent-hi la natural gatzara. Les famílies els proveïen de tota mena de queviures: ous, taronges, plàtans, pa, figues i altres. També els donaven diners que, en entrar el bon temps, servien per anar d'excursió en alguna contrada.

El 7 d'abril de 1946, amb motiu de la commemoració de l'onomàstica de la Superiora, s'inaugurà un teatre per a esplai de les criatures i entreteniment dels avis que s'havia instal·lat en el menjador a l'ala Sud, llindant amb el carrer de l'Hospital. L'amplitud que tenia el menjador permeté fer-hi aquesta sala d'esbargiment que tan complagué a petits i grans.

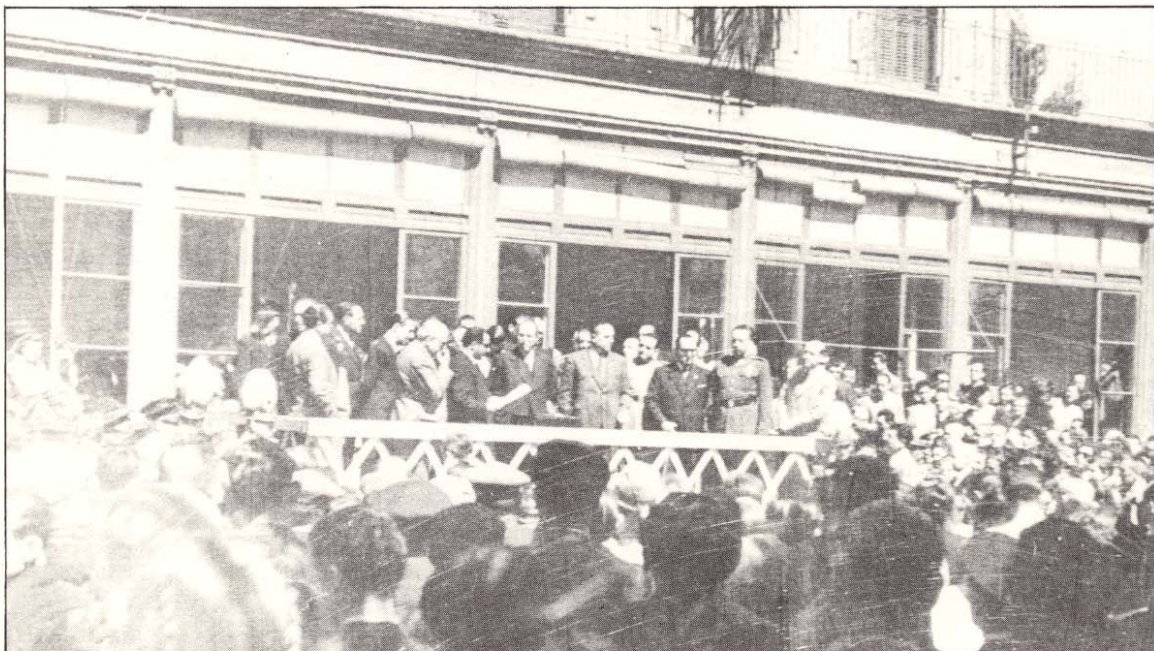
La Junta, en reunió del dia 5 d'abril de 1946, aprovava els comptes de l'exercici anterior. Els ingressos i les despeses ascendiren vorejant les 600.000 pessetes. L'any 1936, eren exactament 209.950 pessetes. Quanta diferència en tants pocs anys!

També a finals d'aquell any, l'Ajuntament proporcionà una millora a la tresoreria de la Casa, en satisfer-hi el dèficit que s'arrosegava de feia anys en el manteniment de la Infermeria per a tuberculosos.

En el mes de febrer de 1947, l'Ajuntament inicia l'expedient per la concessió de la Medalla de Plata de la Ciutat, al Dr. Josep M.ª Llonch Gambús, pels grans serveis mèdico-socials que anys ha ve prestant a la ciutat, particularment a les classes més necessitades. La Junta hi aportà la seva més entusiasta adhesió.

Amb motiu d'aquesta distinció, el diumenge dia 6 d'abril següent, i promogut per un nombrós grup de persones simpatitzants que tenia el Dr. Llonch, se celebrà un acte d'homenatge a la seva persona, que tingué lloc, a l'aire lliure, davant la Clínica. Fou realment emotiu de contemplar la llarga desfilada de persones que anaven passant a donar-li testimoni del seu afecte i estima.

Cada any, el senyor Lluís Mas Gomis, gran pessebrista, construïa, en el vestíbul de la Casa, un pessebre molt admirat pels visitants que hi acudien durant el període nadalenc. Amb motiu d'escaure's el vint-i-cinc aniversari -desembre 1923/1948- la Junta li testimonià el més reconegut agraïment.

Acte d'imposició de la Medalla de la Ciutat al Dr. Llonch, celebrat davant de la Clínica Ntra. Sra. de La Salut (1947).

En el mes de febrer de 1949, són nomenats els Drs. Antoni Miret Montserrat i el Dr. Joaquim Rovira Rosell, Caps dels serveis de traumatologia i urologia de la Clínica, respectivament.

En aquells dies hi havia una certa aflicció per no poder atendre la molta demanda de places per a malalts tuberculosos. Aquesta malaltia, desgraciadament, anava en augment, i per les rodalies unicament existia un centre hospitalari important, que era el sanatori de Torrebónica, patrocinat per la Caixa de Pensions, però es trobava saturat. A la Infermeria de la Clínica sols hi havia capacitat per a 32 llits, que eren tots ocupats, i degut a les característiques de la malaltia, que acostumava a necessitar de llargues estades d'hospitalització, la mobilitat era ben escassa.

Amb l'intent de resoldre quelcom, es convocà una reunió de les principals entitats econòmiques de la ciutat, entre les que, a més de l'Ajuntament, hi estigueren representades la Caixa d'Estalvis, Gremi de Fabricants, Cambra de Comerç, Mútua Sabadellença, Banc de Sabadell, Sindicat de metalúrgics, i el de la Construcció. Tingué lloc el dia 3 de març de 1947 en el local de la Caixa d'Estalvis i el Dr. Enric Alegret, Cap dels serveis de Tisiologia, féu una exhaustiva exposició del problema. El resultat que se n'obtingué, fou ben poc satisfactori.

El mes d'agost de 1949, ja hi havia ancians que cobraven pensió per jubilació. Aleshores, la Junta prengué l'acord de fer-ne participar als beneficiaris residents: dues terceres parts de la pensió quedarien a la Casa i la restant tercera part quedaria per l'interessat.

A mesura dels anys, augmentaren els pensionistes i, conseqüentment, la Casa rebia més aportacions que li resultaven una bona ajuda.

Actualment, aquesta aportació dels pensionistes residents és del vuitanta per cent a favor de la Casa i el vint restant per l'interessat.

A la Infermeria per a tuberculosos, sovintment es feien festivals que organitzaven associacions ciutadanes, amb l'ànim de proporcionar als malalts unes hores de companyonia i esbargiment. D'ells, generalment, en resultaven uns petits beneficis que els organitzadors destinaven als propis malalts per l'adquisició d'unes medicines aparegudes últimament no existents a les oficines de farmàcia, però sí en el meracat negre, l'aplicació de les quals en els primers tractaments a l'estranger ja donaren sorprenents resultats. En el festival que es celebrà en el mes d'octubre de 1950 s'obtingueren 7.725 pessetes.

La senyora Maria Bru Casajoana, vídua de Ramon Bru Llorens, ja d'avançada edat, es trobava malalta i sola en el seu domicili del carrer de Sant Cugat. Els veïns que l'atenien, no podent-la assistir, demanaren que fos ingressada a la Clínica. Hi ingressà el 29 de gener de 1944. Restablerta en el mes de juny següent, hi continuà, i el dia 28 de febrer de 1945, hi moria.

Aquesta senyora havia viscut de sempre al carrer de Sant Cugat número 32. En aquella finca, el seu espòs, que exercia la professió de tintorer, hi havia establert una acreditada indústria de tint de peces de teixits. Tenia un bon patrimoni que havia heretat del seu marit i que conservà íntegrament. Era vídua de feia anys i sense descendència, únicament tenia una germana, Rosa, que morí, uns anys després, acollida a la Institució. La solitud en què havia viscut li havia donat més aviat un caràcter rar.

En el seu testament, després de deixar múltiples llegats d'insignificant quantia a la seva extensa família, disposà que els seus restants béns es destinessin a fundar un Asil per a ancians, regentat per les Filles de la Caritat de Sant Vicenç de Paül, en la finca on vivia, adaptant-la convenientment i dedicant-hi per al seu sosteniment les rendes del capital sobrant després de les obres. Instituí hereus universals de confiança el Rector de Sant Fèlix, el Jutge municipal, el President de la Caixa d'Estalvis i el senyor Joan Crusafon Mutlló. I com a comptadors-partidors el Rector de la Puríssima, el Rector de les Escoles Pies i el President del Banc de Sabadell.

Els seus béns eren, a més de la finca on havia viscut, un milió i mig de pessetes aproximadament, en llibretes d'estalvi i valors mobiliaris.

Constituïts en Junta de Patronat els marmessors citats, després d'uns assessoraments

previs i de la confecció d'un detallat estudi econòmic que efectuaren com a primer pas per a portar a terme la voluntat de la testadora, s'adonaren tot seguit que no era possible realitzar-ho en la forma disposada car les circumstàncies de l'any 1920, data del seu testament, amb les d'aleshores, eren d'una diferència abismal. De l'esmentat estudi en resultà que, fent les obres d'adaptació de la finca a l'Asil, quedava un capital tan exigu que sols permetia mantenir un reduït nombre d'asilats, entre cinc a sis casos.

L'única solució viable que s'entreveia per a donar acompliment més afí a la disposició testamentària, era la d'una possible fusió amb l'entitat Hospital i Casa de Beneficència. Se li presentà la proposta, se celebraren reunions, s'aportaren estudis, es feren consultes i s'arribà a la conclusió que la fórmula era bona i permetia realitzar-se.

El Patronat de "l'Asil Maria Bru" constituït ja jurídicament com a fundació benefico-particular, ho exposà a la Direcció General de Beneficència i Obres Socials, acompanyant extensa documentació, i aquest organisme demanava tot seguit parer a la Junta de l'Hospital i Casa de Beneficència, que contestà donant-hi la seva aquiescència. L'acord formal d'aquesta fusió s'adoptà en la reunió celebrada a la Sala de Juntes de l'Hospital i Casa de Beneficència el dia 10 de maig de 1949, en la que hi assistiren, com a membres de la Junta del referit Hospital, els senyors Josep M.ª Marcet i Coll, com Alcalde-President; Josep M.ª Vázquez González, Rector de Sant Fèlix; Josep M.ª Bosch López, Prevere; Camil Geis Parraguera, Prevere; Joaquim Sallarès Llobet, Francesc Tiana Clapés i Josep Tarruell Canalias. Pel Patronat de "l'Asil Maria Bru", el propi Josep M.ª Vázquez González, Rector de Sant Fèlix; el propi senyor Joaquim Sallarès Llobet, President de la Caixa d'Estalvis; el Jutge municipal, senyor Vicenç Renom Costa i el senyor Joan Crusafon Mutlló tots, com a marmessors; i com a comptadors-partidors, els senyors Carles Gili, Rector de la Puríssima; Joan Profitós, Rector de les Escoles Pies, i el senyor Ferran Casablanca Planell, President del Banc de Sabadell. Com a fedetari, el Secretari de la Junta de l'Hospital, el senyor Joaquim Ferràndiz Duran.

Les condicions principals de la fusió consistiren essencialment en les següents:

Cessió d'un pavelló a construir a càrrec de l'Hospital i Casa de Beneficència per a poder donar assistència a ancians d'ambdós sexes de més de 55 anys i amb una capacitat mínima per a trenta llits.

El pavelló portaria el nom de "Maria Bru", on figurarien els retrats dels esposos Ramon Bru i Maria Bru, i es resaria cada dia el Sant Rosari a llur memòria.

Vinculació del patrimoni que aportés el Patronat de "l'Asil Maria Bru" amb el de l'Hospital i Casa de Beneficència, que serien administrats conjuntament, si bé aquells figurarien en l'Inventari de la Institució d'una manera separada i en capítol apart de forma detallada, així com les seves rendes.

Aquesta separació en els béns d'una i altra, s'establia com a garantia per l'acompliment de les condicions instaurades en la fusió, puix, si, en el decurs dels anys, aquestes fossin transgredides, aleshores, poder instar la retroacció de la fusió per part dels marmessors. La representació d'aquests la tindrien el Rector de Sant Fèlix i el President de la Caixa d'Estalvis de Sabadell, els quals, passarien a formar part de la Junta de Patronat, com a Vice-President i Vocal, respectivament.

Cas d'aprovar-se la fusió per la Superioritat, es procediria tot seguit a les modificacions necessàries en el Reglament de la Institució, per adaptar-lo als expressats acords.

En la reunió celebrada el 28 de març següent, any 1950, es dona concreció als repetits acords, i el 12 d'abril de 1951, el Ministeri de la Governació, aprova definitivament la fusió, de la que es dona compte a les respectives Juntes. A partir d'aquell moment el Patronat de "l'Asil Maria Bru", perd la seva personalitat jurídica per haver assumit totes les obligacions que li foren assignades per la testadora, la Junta de l'Hospital i Casa de Beneficència.

El 23 de juny següent s'entregava tota la documentació al Notari senyor Led, per la seva protocolització.

En el mes de setembre de 1950, una de les nenes de l'Asil emmalaltí de diftèria. Avisat cuita corrents el metge d'infància Dr. Joan Argemí, la tractà i més endavant quedà guari-

Festa a la Casa de Caritat. 1966.

Els nens de la Casa Caritat de colònies a Canet de Mar. 1976.

da. Aquest fet, donà lloc a que el propi facultatiu suggerís la conveniència de poder disposar d'un petit hospital per atendre infants de zero a dos anys. Era un servei que no existia a la ciutat i les condicions en què aleshores vivien moltes famílies, en coves i barraques, feia difícil atendre malalties de la primera infància, particularment les de caràcter greu.

La Caixa d'Estalvis en tingué coneixement i s'oferí d'ajudar amb la quantitat de cent mil pessetes per a fer les obres necessàries. La Junta acceptà amb satisfacció el gest. En el mes de juny següent s'aprovaven els plànols fets per l'arquitecte senyor Bracons, i, ensems, es confeccionava un avant-projecte de Reglament pel seu funcionament.

Aquest petit hospital s'habilità en el primer pis de l'edifici de l'Hospital-Asil, amb una capacitat per a vuit llits, i s'instal·là dotant-lo dels mitjans més moderns que llavors hi havia. Tots els metges d'infància de la ciutat podrien portar-hi i tractar els seus malalts. La inauguració tingué lloc el dia 31 d'octubre de 1951, diada universal de l'estalvi, assistint-hi a més de la Junta de Govern de la Caixa d'Estalvis, altres autoritats.

El dia primer de desembre següent, s'hi ingressava el primer malalt.

Uns anys més tard, substituïria aquesta missió, amb una major amplitud, la Clínica Infantil del Nen Jesús que patrocina la referida Caixa d'Estalvis, i la pròpia Caixa en data 26 de febrer de 1962 rellevava la Institució de mantenir i conservar aquest hospital que havia ajudat a crear.

Durant els deu anys que funcionà s'hi atengueren entre 30 a 50 casos per any.

L'edifici on hi ha aquesta Clínica provenia de "l'Albergue Infantil del Niño Jesús", constituït l'any 1955 per la senyora Anna Figueras de Marcet per a assistir els infants pretuberculosos. Eradicada en gran part aquesta malaltia, va crear-se dins l'Alberg, el Servei de Recuperació Funcional pel tractament dels infants poliomelítics, del qual, es va fer càrrec la Caixa d'Estalvis. El primer de juny de 1962, la Caixa incorpora tot el Centre a la seva obra social pròpia, transformant-lo en Policlínica Pediàtrica.

El dia de la celebració de la "Festa de l'Entrada general" -mes de gener de 1953- es fa ofrena al director de la Institució senyor Francesc Tiana i Clapés, d'un pergami en testimoni de l'eficient labor exercida en el seu càrrec. En el mes de març següent, la Junta s'adheria a l'expedient iniciat per l'Ajuntament per a concedir-li la Medalla de la Ciutat. El primer de desembre de 1972, moria aquest il·lustre patrici que amb una callada i fructífera col·laboració intervingué en moltes entitats demostrant abastament el seu amor a la ciutat.

En virtut de una deixa feta per la senyora Joaquina de Duran i Balet l'any 1899, la Institució heretà un important patrimoni del que podia disposar-se al seu albir. Els béns consistien principalment en finques i terrenys en el terme de Sabadell i de Barberà del Vallès i molts censos amb domini. Un d'aquests terrenys era situat en el lloc on avui hi ha els carrers de Vilarrúbias, Taulí, Passatge Lladó, Plaça Pep Ventura i Fra Batlle, amb una superfície de 19.224 metres quadrats, dels que 14.874 eren edificables i els restants viables. La Junta que hi havia en aquell moment, el 19 de desembre de 1922 contractà en document privat, la venda en pagament aplaçat de l'expressat terreny al senyor Bruno Lladó Roca, Gerent de la "Sección de Producción de la Cooperativa Obrera Cultura y Solidaridad", pel preu de 175.000 pessetes, amb la finalitat de fer-hi habitacles per a la classe obrera.

El procediment que s'utilitzà era facilitar a la Junta el nom dels adquirents dels solars, que entregaven una quantitat a compte. A mesura que s'anava edificant i es pagava l'obra al senyor Lladó segons la forma convinguda entre ells, també s'anaven entregant quantitats a compte del terreny. Una vegada pagat del tot, la Institució feia l'escriptura pública directament a favor del que l'havia adquirit.

Amb aquest sistema s'arribaren a construir, prop d'un centenar d'habitacles. El desenrotllament de l'operació resultà complicat pel llarg temps que durà. L'any 1939 el comprador s'exilia i, el mes de març de 1950, mor. Després d'una clarificació que esdevingué molt laboriosa, al final, pogué evidenciar-se el poc fruit econòmic que la Institució n'havia obtingut.

En el mes de setembre de 1952 es fa una gran replantada d'arbres eucaliptus en el Parc del Taulí.

Per mentre s'estudia la manera d'obtenir els cabals necessaris per la construcció del pavelló "Maria Bru", en el mes d'octubre de 1952, es demana permís a la Superioritat per habilitar en l'edifici de l'Hospital-Asil, un pavelló per assistir-hi ancians, permís que s'obté en el mes de juny de l'any següent.

Els queviures segueixen pujant de preu. En el mes d'abril de 1953, els forners proveïdors de la Casa comuniquen el nou preu del pa: de 4'75 passarà a 5'25 pessetes el quilo. Al mes d'octubre de l'any següent, sofreix un altre increment, de 5'25 a 5'30 pessetes quilo.

L'any 1953, en el curt període d'un mes, moren tres germanes religioses: al mes de juny, Sor Mercedes Folch; al mes següent, Sor Angels Sanz i Sor Dolors Bernades; i al mes de febrer, Sor Cirila Sanz.

L'any 1954 s'esqueia el centenari de la vinguda de les Germanes Carmelites a Sabadell que anaren a fer-se càrrec de la primera Casa de Caritat i que la regentaren per espai de 51 anys. La Comunitat Carmelitana regalà, amb aquest motiu, a les Filles de la Caritat una llàntia votiva per a la Capella de la Casa i se celebrà una missa commemorativa.

L'any 1935, el metge Director de la Infermeria per a tuberculosos Dr. Ferran Sotorra Salvadó, juntament amb el que després el succeiria en el càrrec Dr. Enric Alegret Guasch, elaboraren conjuntament un treball certament important sobre el tractament d'aquesta malaltia.

Els efectes de la post-guerra civil, que ja s'han referit agreujats per la continuada immigració que es venia produint féu augmentar considerablement el nombre de malalts que, malauradament no podien atendre's. Moltes sofrences hagueren de suportar els qui en aquella època havien d'escoltar les peticions d'ingrés d'aquells malalts que amb un bleix i semblant marcit acudien a la Direcció, generalment acompanyats d'algun familiar, demanant acolliment sense que d'immediat se'ls pogués hospitalitzar.

Afortunadament, gràcies als treballs d'investigació, fou possible trobar una medicació adequada per l'eradicació d'aquesta greu malaltia: el nordamericà Waksman i els seus col.laboradors Schatz i Bugia, descobrien l'any 1944 l'estreptomicina. El 1946, el suec Lehman descobria el PAS (àcid paraminosalicílic) i, més tard, el 1952, l'isoniàcida descoberta simultàniament per Grunberg i Schnitzer als Estats Units i Domagr a Alemanya.

L'ús generalitzat d'aquests medicaments accelerà el guariment dels malalts i es produïen amb més freqüència altes, fins el punt que, quedant-ne ja molt pocs i seguint instruccions rebudes de les autoritats sanitàries, el dia 7 de desembre de 1954, les dones foren traslladades al Sanatori de la "Flor de maig", de Cerdanyola, i els homes a la "Ciutat Sanatorial de Terrassa".

Les estadístiques dels darrers anys, donaren una mitjana d'ocupació a la Infermeria, de 50 a 60 malalts any que ocasionaren entre 8.000 a 11.000 estades any.

Com un servei complementari de la referida Infermeria, funcionava el Dispensari antituberculós, amb la missió de visitar tots els malalts que ho demanessin, particularment aquells a qui s'havia donat d'alta, a fi de comprovar el seu estat. També eren visitats aquells que estaven a l'espera d'hospitalització i també aquells que no necessitant-la, precisaven d'algun tractament.

L'Ajuntament volgué commemorar el cinquantenari de la vinguda de les Filles de la Caritat a la ciutat en fer-se càrrec de la Institució substituint les Germanes Carmelites. L'acte d'homenatge, que revestí gran esplendor, se celebrà el diumenge dia 4 de desembre de 1955 en l'edifici de la Via Massagué i en ell s'imposà la Medalla de la Ciutat a la germana Sor Julia Ortigosa, que complia 49 anys al servei de la Clínica Ntra. Sra. de la Salut i a la que la Caixa d'Estalvis ja havia distingit també amb el "Premi de Ciutadania".

En el mes de juliol de 1955, la Junta pretén reformar l'edifici de l'Hospital-Asil. La ciutat tenia llavors necessitat de disposar d'una residència digna per a joves obreres. Amb aquest motiu i el de la reforma del carrer de Vilarrúbias en la part que donava a la Via Massagué, que l'Ajuntament projectava eixamplar, concebeix un ambiciós pla de reformes que essencialment, consistia en: edificar un nou cos a la part reculada de l'esmentat carrer de Vilarrúbias, amb un primer pis, fent-hi l'entrada, en lloc de la del carrer del Convent, si bé

la principal continuària igual a la Via Massagué. En aquest carrer i amb independència dels altres serveis propis de la Institució, s'hi construiria una residència amb capacitat per a 40 a 60 habitacions individuals, amb sala d'estar, sanitaris. etc.

Quan a la Clínica, apart d'efectuar-se obres de modernització en l'interior i exterior de l'edifici, el projecte principal consistia en donar una utilitat als terrenys del Parc del Taulí, en vistes a que aquesta denominació de Parc, fos una realitat, procurant així per a la ciutat un bon espai verd.

L'esmentat projecte fou elaborat per l'arquitecte senyor Bracons.

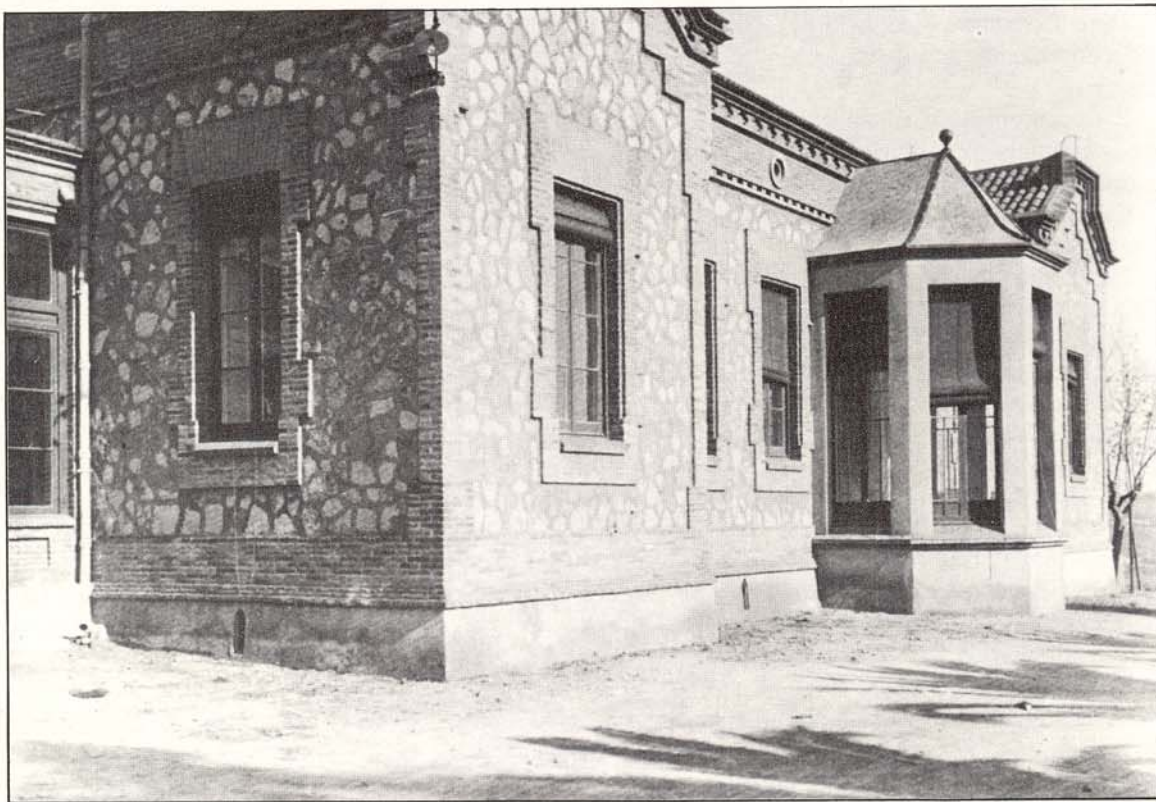
L'Alcalde Marcet, que presidia la reunió, capgirà la proposta i suggerí que potser seria més propi, tota vegada que l'edifici era molt antic, de centralitzar tots els serveis de la Institució en el Parc del Taulí, i així se li donaria un aire nou.

Davant d'opinions tan oposades i la magnitud d'ambdós projectes, s'optà perquè quedessin damunt la taula pendents d'estudi i de reflexió.

La Clínica era, i és coneguda encara popularment amb el nom dels "Eucaliptus" per la gran profusió d'aquests arbres que hi havia en el seu recinte. En el mes de febrer de l'any següent, 1956, concretament el dia de la Candelera, s'inicià un període gèlid, que durà aproximadament unes tres setmanes, amb temperatures insòlites a la nostra terra ja que algun dia el termòmetre arribà a marcar 15 graus sota zero, fenomen que motivà la mort de quasi tots aquests arbres.

En el mes d'octubre del mateix any, es dona compte del producte obtingut per la venda de les joies que havien estat de la senyora Bru, les quals, prèvia una taxació oficial, havien estat subhastades per mitjà de l'entitat "Monte de Piedad", de Barcelona, i se n'aconegueren 38.075 pessetes. Uns anys més tard, el 1963, era venuda en pública subhasta la finca en la que havia residit l'expressada senyora.

El dia 17 de març de 1957, té lloc a la Clínica la inauguració oficial dels serveis a prestar

Pavelló "de dones" de la Clínica Ntra. Sra. de la Salut.

per compte del "Seguro Obligatorio de Enfermedad". L'acte, al que va assistir-hi una representació del municipi, resultà força concorregut.

La modalitat que comportava aquest nou servei consistia a entrar a formar part com a entitat col.laboradora de l'expressat "Seguro" -en el que actualment encara hi continua- i per tant, s'augmentaria considerablement el nombre dels serveis a prestar.

Prèviament les adaptacions convenientes, es dedicà l'antic pavelló de la Infermeria per a tuberculosos que havia quedat buit per atendre el servei d'ambulatoris de dit "Seguro".

Entre les obres d'ampliació que es feren a la Clínica per a poder fer front a l'amplitud dels casos que representava aquest nou servei, es construí una paret de tanca a tota la finca del Parc del Taulí amb una entrada principal i una porteria. L'augment d'assistències de malalts, obligà, més tard, any 1959, a efectuar noves ampliacions, com també a les dependències de la Comunitat de Religioses que foren finançades per mitjà d'un crèdit concertat amb la Caixa d'Estalvis.

Com a exponent de l'esperit de renovació i ampliació de l'obra social que existia en el si de la Junta de la Institució, l'Alcalde Marcet, en un article signat per ell i publicat en el diari local, "Sabadell", el dia 21 de setembre de 1957, feia un memorial dels projectes que es pretenien portar a terme i els problemes de marcada insuficiència econòmica que com una malaltia endèmica venia patint la Institució des de feia anys, i, en elogiar la labor dels homes que amb tanta bona voluntat i dedicació la regien i a la Comunitat de monges de Sant Vicenç de Paül que amb el seu característic segell d'acendrat amor al pròxim exercien obra tan meritòria, apel.lava a la bona voluntat dels sabadellencs, perquè, en la mesura de les seves possibilitats no tinguessin en l'oblit aquella Santa Casa.

En aquells anys, les contínues ones d'immigració que venia atreta, com ja s'ha dit, per l'abundositat de treball, que aleshores hi havia, ocasionava un desmesurat creixement de la ciutat i augmentava el desequilibri entre el nombre d'habitants i els habitacles disponibles. Aquesta circumstància donà lloc a què molts joves d'ambdós sexes que treballaven a la ciutat no podien viure-hi, o en tot cas o feia en pèssimes condicions. Aquest problema també

Pavelló d'Infermeria, o Pavelló nou de la Clínica Ntra. Sra. de la Salut.

afectava d'una manera directa la Junta de Patronat, puix es trobava que els nens i nenes de la Casa, quan tenien l'edat reglamentària, se'ls procurava treball i causaven baixa, però si no tenien família, sorgien molts inconvenients per a trobar estatge. Per això l'Alcalde Marcet, que s'havia fet seva la idea, un bon dia proposada per la Junta, no es cansava d'insistir sobre la necessitat de fer aquesta Residència.

En el mes de desembre de 1959, és presentat per l'arquitecte municipal, senyor Bracons, el projecte per a la edificació en el Parc Taulí d'un pavelló exclusiu per a avis i matrimonis. Així, a l'edifici de la Via Massagué, s'hi podrien atendre tots els casos de nens i nenes i la Residència per a joves.

La financiació, però, constituïa el gran problema, arribant-se a proposar, per part de la Presidència, d'aconseguir de la Superioritat, l'autorització pertinent per a fer ús dels béns patrimonials de la Institució, proposta que fou refusada.

Més endavant, seria l'Alcalde Llonch el qui també compartiria la idea del seu antecessor. L'obstacle, però, sempre seria el mateix: la financiació.

En el mes de maig de 1960, la Junta acorda adherir-se a la proposta que s'ha fet des de l'Ajuntament, de l'inici de l'expedient per a la concessió de la Medalla de la Ciutat al senyor Josep M.ª Marcet i Coll. Malauradament, en el mes d'abril de 1963 moria tan il·lustre patrici.

A primers de gener de 1964, moria també el Dr. Enric Alegret Guasch, que durant molts anys havia estat Director del Servei de Tisiologia. La seva competència professional, abnegació i afabilitat en el tracte el feren mereixedor dels millors elogis. La Junta donà el més sentit condol a la família.

Tota vegada que els serveis assistencials de la Clínica havien canviat el seu caràcter (abans un percentatge molt important era de beneficència o bé a tarifa rebaixada, i uns pocs casos de pagament) per haver quedat reduïts al mínim els de beneficència, per motiu de la prestació dels serveis per compte del "Seguro", l'any 1960, es demana autorització a la Superioritat -que s'obté- de canviar el sistema de comptabilitat administrativa, per lucrativa, amb la finalitat d'apreciar més directament els beneficis o pèrdues que resultin de la gestió.

La ciutat guardarà un trist record de les riuades que s'esdevingueren la nit del 25 de setembre de 1962. La Institució col·laborà a pal·liar els efectes d'aquell desastre, convertint-se l'edifici en el centre de recepció de robes i aliments pels damnificats.

En el mes de novembre de 1964, la direcció del "Seguro Obligatorio de Enfermedad" comunica que el 31 de desembre proper cessarà el servei d'ambulatoris que es venia prestant. D'aquesta suspensió se'n derivà un crescut perjudici econòmic.

En aquell mateix any, moria la germana de la Caritat Sor Pilar Garcia, molt popular i coneguda a la ciutat. Portava a la Institució més de 30 anys i des del seu inici, l'any 1944, s'havia encarregat de visitar les empreses i famílies conegudes, en el període nadalenc, en demanda de donatius per a la Casa. La Comissió Permanent del municipi, en sessió del dia 5 de novembre d'aquell any, feia constar en acta el seu sentiment de condolença.

En el mes de desembre següent, 1964, i per considerar-ho de molt interès, per a la Institució, s'adhereix a la Red Hospitalària provincial.

En el mes de febrer de 1965, la regular ocupació de la capacitat de la Clínica -en moltes ocasions, curulla- fa necessari disposar de més monges, que són demanades. Lamentablement, el dia 23 d'abril de 1983, en marxaren les quatre últimes que hi quedaven.

En el mes de novembre del mateix any, és nomenada Superiora de l'hospital-Asil, Sor Genoveva Masip Torner, filla de la ciutat.

També, per primera vegada, assisteixen a centres d'ensenyança mitjana, tres nenes, i, l'any següent, nou nois.

També és substituïda la reixa que donava a la Via Massagué per una altra d'estil diferent, puix la que hi havia, segons opinió d'alguns ciutadans, feia l'efecte de reixa de presó.

Així mateix, s'havia modificat el jardí donant-li una major utilitat per als infants. També es realitza una modernització dels serveis sanitaris en els departaments d'homes i dones: es

Jocs d'infants al pati de la Casa Caritat.

col.loquen persianes, es pinta el vestibul, i es compren electrodomèstics adequats per a la cuina.

En aquest any 1965, un industrial sabadellenc, el senyor Fèlix Llonch Salas, fa un important donatiu d'aparells de gran valor per al Servei de Diagnòstic i Terapèutica Física de la Clínica.

Amb el pertinent permís municipal, s'instal·la una tómbola benèfica al Passeig, la qual s'obrí el mes de maig de 1966 i quedà tancada el 26 de juny; va constituir un èxit. L'obsequi principal consistia amb unes nines de diversos formats. Del seu resultat econòmic també se'n féu participar a les altres Institucions benèfiques. Més tard, es firmà amb l'empresa organitzadora un contracte amb exclusiva per anar-la fent en anys posteriors.

En el mes d'agost, actua a la Institució una assistenta social. En principi, sols unes hores al dia, però més tard, amb dedicació completa.

En el mes d'octubre de 1966 i després de 38 anys d'haver prestat uns grans serveis a la Clínica, es jubila el Practicant adscrit als serveis de cirurgia, senyor Teodoro Tamayo Irazu, gran professional, i persona de confiança dels cirugians senyors Sixto Pèrez i Josep M.ª Llonch, amb els quals col·laborà molts anys. El dia 22 de febrer següent se li rendia un sentit homenatge.

A mesura que creixen les despeses i el natural desig de cercar-ne l'equilibri amb els ingressos, hom s'adona que l'únic que no creix, i més aviat disminueix, són les rendes del Patrimoni de la Fundació, d'una manera molt particular les procedents de les finques urbanes. Així ho veuen la majoria de les Juntes, constituint-ne la nota més sobressortint, el raguitzell de finques situades en els carrers de Jovellanos, Calderón i Gràcia que, en nombre de 21, foren donades a la Institució per la senyora Rosa Montlló i Solà, amb la condició de no vendre ni empenyorar.

Les Juntes, de tant en tant, cridaven els llogaters d'aquestes i altres finques amb l'intent d'aconseguir-ne voluntariament un increment dels seus respectius lloguers.

També hi havia similitud de parers en moltes de les diferents Juntes, quant a l'edat dels Estatuts de la Institució, de l'any 1901, que per la seva antigor entenien que calia reformar adequant-los als temps actuals.

En el mes de novembre de 1968, es dóna compte d'haver-se matriculat els nens al grup escolar de les escoles del carrer de Llobet i Jardí, suprimint així l'escola que funcionava dins la pròpia Institució. S'espera aconseguir, amb aquesta mesura, una integració dels nens a la societat. Més endavant, també quedaren eliminades les escoles de la "Miraculosa" que venien regentant les germanes de la Caritat, per haver-se matriculat tots els nens i nenes de fora la Casa que hi anaven a les escoles oficials de la ciutat.

Aquell mateix any 1968, es comença una experiència assistencial que consistiria en formar una família amb nens de la Institució, i s'inicia amb dos nens i una nena de 4 i 5 anys d'edat, atesos per una missionera seglar que els fa de "mare", adquirint per aquesta finalitat un pis a la barriada de "Les Termes".

Els resultats que ja se'n tenien a finals de 1969, eren plenament satisfactoris. Poc temps després, tres famílies sabadellenques adoptaren els dos nens i la nena i es donà per conclosa l'experiència.

ANYS 1969 AL 1983

Prolegomen de la construcció del pavelló denominat "Residència Albada", en el Parc del Taulí, a què hi foren traslladats tots els serveis de l'Hospital-Asil de la Via Massagué.

L'any 1963, l'Alcalde Llonch ja parlava d'un projecte de trasllat total dels serveis de la Via Massagué al Parc del Taulí i així poder realitzar la venda del terreny.

Més tard, l'any 1964, informava de les possibilitats d'aconseguir la construcció d'un pavelló, mitjançant el poder disposar del sobrant de la subscripció nacional "Pro-Damnificats riuades 1962". L'any 1965 ho confirma i a la vegada exposa el dubte que hi ha quant al destí del terreny de la Via Massagué que, de vendre's, el seu producte s'aplicaria a la construcció de la Residència.

El Ple municipal del 25 de febrer de 1965, aprova el dictamen per a la construcció de la Residència d'avis i criatures en el terreny on hi ha l'edifici del Parc municipal de desinfecció en el Parc del Taulí, previ el seu enderrocament.

El Pressupost ascendia a 21.586.798 pessetes i seria satisfet amb la subvenció de vint milions de pessetes, quantitat provisionalment assignada per la "Junta Distribuidora de Fondos Suscripción Nacional Pro-Damnificados", i l'Ajuntament hi afegiria l'import restant.

Interior de la Casa Caritat.

La subhasta per la construcció de la Residència, se celebrà el 20 de maig de 1965, adjudicant-se les obres a l'empresa "Construcciones Roig, S.A." que s'oferí efectuar-la pel preu de 19.913.751 pessetes.

En el mes d'octubre següent comencen les obres, i en el mes de desembre s'aprova la primera certificació.

Mes endavant, any 1967, l'Alcalde Burrull manifesta que del solar de la Via Massagué se'n podran obtenir uns quinze milions de pessetes, que podran aplicar-se a completar les instal·lacions de la nova Casa.

L'any següent, el propi Alcalde ja informava a la Junta d'haver-se resolt tots els problemes jurídic-administratius (2) i s'havia fixat el valor inicial de dinou milions de pessetes per la venda en pública subhasta del terreny de la Via Massagué i que aquesta segurament seria a primers de 1969.

Inauguració del nou edifici per a avis i criatures construït en terrenys propietat de la Fundació, en el Parc del Taulí que, més endavant se li donarà el nom de "Residència Albada".

Per fi el dia 9 de juliol de 1969, presidit pel Governador Civil senyor Tomàs Garicaño Goñi, i amb assistència de les autoritats locals i provincials, s'inaugurava aquest modern edifici.

L'Alcalde Burrull, en una reunió de Junta, posterior a l'acte, manifestava que podíem sentir-nos orgullosos per haver pogut culminar aquesta important obra que, durant el brillant acte d'inauguració, merescué els millors elogis de propis i estranys.

Les característiques de l'edifici, són les següents: edificació sobre terreny de 1.800 metres quadrats. Consta de semisoterrani, planta baixa i quatre pisos, amb una superfície de 8.101 metres quadrats.

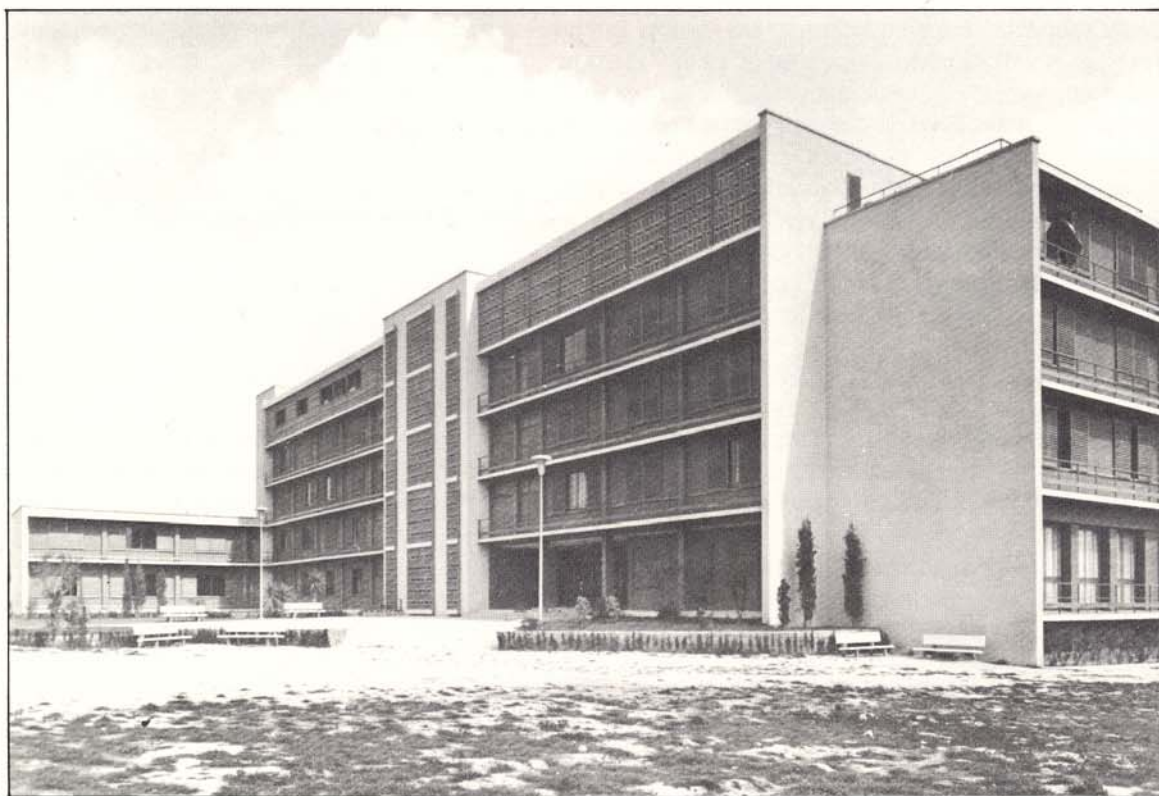
La seva capacitat és per a 96 nens, 84 nenes, 16 maternal, 92 dones, 60 homes, 19 religioses i 9 empleats interns.

Pel que es desprèn dels antecedents consultats, sembla que en quant a la construcció d'aquest pavelló, l'Ajuntament actuà d'una manera unilateral, o sigui ben bé pel seu compte i sols de tant en tant en deia quelcom a la Junta Directiva. Recolza aquesta presumpció, la constància de fets que, com si volgués tenir el caràcter d'un memorial, figura en els llibres d'actes de la Junta, en el que es diu; "que es tingué coneixement del propòsit de l'Ajuntament del projecte de construcció d'un pavelló i dels mitjans econòmics per executar-lo i que els plànols no foren vistos per la Junta fins que les autoritats provincials donaren la seva conformitat. L'any 1965, la Junta fou cridada en el despatx de l'Alcalde Burrull i junt amb l'arquitecte municipal els hi foren ensenyats per primera vegada, i damunt mateix de la taula ja s'hi feren algunes modificacions".

Al mes de juny següent, l'Alcalde demana que la Junta designi un observador pel seguiment de les obres i en el mes de desembre -quan les obres ja havien donat començ l'octubre anterior -la Junta rep un escrit de l'Ajuntament en el que, per primera vegada i d'una manera oficial, es comunica que la nova Residència en construcció en el Parc del Taulí haurà de tenir totes les instal·lacions necessàries a l'objecte de traslladar-hi tots els serveis de l'Hospital-Asil.

El dia 4 de gener de 1966, la Junta sol·licita de la Secció d'estudis de la Caixa d'Estalvis que estudiï els plànols del nou edifici i n'emeti un informe. El 19 de febrer es rep i el dia 23

(2).- Es referia al titular de la propietat del terreny de la Via Massagué, puix s'ignorava de qui era el solar, si de l'Ajuntament o de la Fundació. De dret, era de l'Ajuntament, encara que, històricament era de la Fundació. Segurament, un lapsus registral en fou la causa, car, en virtut d'un Reial Decret del mes de novembre de 1881, les Institucions que funcionaven tenint un caràcter benèfic-particular, com ho era l'Hospital i Casa de Beneficència, hagueren de classificar-se com a tals. En aquell temps, hem de suposar que la personalitat jurídica de l'Hospital, no era encara prou definida i per tant l'Ajuntament que n'ostentava el patronatge, utilitzà la seva titularitat per a promoure aquella classificació aportant-hi la documentació que s'exigia. El document que atorgava la classificació d'Institució benèfic-particular anava dirigit a l'Ajuntament i en presentar-lo al Registre de la Propietat, va inscriure l'esmentada finca a nom de l'Ajuntament, quan el correcte hauria estat fer-ho a nom de la Fundació.

Inauguració Residència Albada. 9 de juliol del 1969.

es llegeix a la reunió de Junta. Davant la gravetat del seu contingut, s'acorda informar-ne tot seguit a l'Alcalde, cosa que es fa el 2 de març. L'Alcalde està totalment d'acord en què s'esmenin totes les deficiències i, per tant, es facin totes les modificacions que siguin necessàries per a facilitar el màxim de benestar dels futurs usuaris.

Quan en realitat hi participa la Fundació és a partir del mes de novembre de 1967, en nomenar-se una comissió mixta integrada per tres elements de l'Ajuntament i tres de la Fundació amb l'encàrrec d'accelerar les obres així com d'entendre en la coordinació de tots els serveis d'instal·lació del nou pavelló.

Passat el trasbals del trasllat al nou edifici i superades les dificultats d'adaptació a la nova Casa que afectaren tan als assistents com als assistits, la Institució continua seguint el seu ritme.

L'estadística d'ocupació en aquells moments, era: homes, 33, dones 72, nens 50 i nenes 33.

El cost d'una estada segons els comptes de l'any 1968, havia resultat de 79 pessetes.

Uns mesos després, per tal de facilitar els desplaçaments del personal de la Institució, la Caixa d'Estalvis feia donació d'un vehicle mixte per a persones i càrrega.

L'Alcaldia tenia molt interès en que la Institució, amb motiu d'haver-se inaugurat el nou pavelló, fes una política de portes obertes, a fi que la població la conegués, i així en el decurs del temps, es reben múltiples visites d'entitats i particulars, entre altres, la Caixa d'Estalvis, Mútua Sabadellenca, "Hogars" Mundet, Escola d'Enginyers de Barcelona, Agrupacions de Veïns, C.D. Sabadell, la Faràndula i molts d'altres, la relació de les quals seria molt llarga de transcriure.

En finalitzar l'any 1969, el nombre total d'assistits era de 211, representant una ocupació

Vista general de l'Hospital Mare de Déu de la Salut i la Residència Albada, any 1969.

d'un 61% de la seva capacitat. El Personal assistent era el següent: tretze religioses, un capellà, sis metges, vuit monitors, tres administratius, i trenta de serveis diversos, tals com personal de cuina i menjador, secció de rentat, neteja, infermers, manteniment i conservació.

El cost per estada de l'any 1969, resultà a 85,30 pessetes.

L'any 1970, es contracta un grup de monitors-educadors per a dirigir varis grups de nens i nenes residents, a l'acabament del seu horari escolar, per a reforçar la seva educació tenint en compte que la majoria dels infants procedeixen de famílies socialment traumatitzades i de nivells escolars més aviat baixos.

La labor d'aquests educadors no donà el resultat que se n'esperava i el 19 de setembre de 1973 s'acordà prescindir dels seus serveis. La premsa local utilitzà bastanta tinta per a noticiar aquest fet que portà gran aldarull. Per a facilitar una nova estructura de la Junta, dimittiren els membres de la Directiva així com el Vocal representat de la Caixa d'Estalvis.

La Clínica segueix una marxa normal i li es possible assumir totes les despeses, gràcies a la regularitat d'ocupació de què gaudeix bona part de l'any.

Per la seva qualificació d'Hospital comarcal, rep un donatiu de 244.400 pessetes de la Diputació Provincial.

Com sigui que en el terreny del Parc del Taulí, fruit de diverses donacions i compres, existeixen diversos títols de propietat, es procedeix a una agrupació de finques, per a constituir una sola inscripció en el Registre de la Propietat. L'any 1978 es procediria a la declaració d'obra nova de l'edifici nou de "Residència Albada" per a la seva inscripció en el propi Registre a nom de la Fundació.

En la Memòria de l'any 1970, es justifica el nom que s'ha donat al nou edifici, fet amb l'ànim de superar antigues denominacions com la de "Casa de Caritat" o "Beneficència", amb el que era coneguda la Institució, puix els temps actuals en els que el concepte social té més importància, en certa manera fa necessari operar aquest canvi utilitzant altres denominacions que expressin pròpiament el sentit social que tenen, com així ho feren, la Casa de Caritat de Barcelona, per "Hogars" Mundet i la Junta Provincial de Beneficència, per Junta Provincial d'Assistència Social.

Es remarca, no obstant, que el nom jurídic de la Institució continua essent el de "Hospital i Casa de Beneficència".

Antic edifici de la Via Massagué.

Mentre les obres de la nova Residència en el Parc del Taulí avançaven, l'Ajuntament ja pensava en enderrocar l'antic edifici i vendre'l per a edificar-hi, motiu pel qual, ja havien demanat, a la Direcció General d'Administració Local, autorització per a procedir a la venda en pública subhasta de l'al.ludit terreny, autorització que els fou atorgada el mes de maig de 1967. El producte que se n'obtidria sembla que es pensava dedicar-lo a pagar l'excés de preu de l'obra, instal.lacions, mobiliari i altres coses de la nova Residència com també per a complementar la construcció de les escoles que s'edificaven al seu costat.

En la sessió de la Comissió Permanent de l'Ajuntament corresponent al dia 17 d'abril de 1969, l'Alcalde dona compte d'haver-se adjudicat, en virtut de pública subhasta, el solar que resulti de l'enderrocament de l'edifici de la Via Massagué, a la Caixa de Pensions per a la Vellesa i Estalvis, pel valor de dinou milions de pessetes. En dita subhasta, sols un altre licitador hi prengué part, que fou la Caixa d'Estalvis de Sabadell, encara que amb una oferta sensiblement baixa.

L'adjudicació d'aquest terreny, segons les bases de la subhasta, es féu condicionada sols a l'edificació d'una part d'ell que comprenia des de mig carrer de Vilarrúbias al carrer del Convent, formant una ela, i, segons sembla, amb uns grans blocs amb habitacles de molta categoria, i per tant, una part del terreny quedava lliure per a jardins. Aquest projecte però no va ser ben vist per un ampli sector de la població que n'esperava quelcom millor. La gent deia: com es possible que no s'aprofiti una oportunitat com aquesta per a dedicar aquest terreny per la ciutat tan mancada d'espais verds?...

La reacció no va fer-se esperar. En aquella mateixa primavera de 1969, un grup de do-

nes, molt decidides, es constituí en Comissió per a promoure una forta protesta en el pla d'edificació del terreny. Foren moltes les visites i cartes adreçades a l'Entitat compradora posant-li de manifest el risc d'impopularitat que anava a adquirir si edificava en aquell terreny. Tambés es publicaren diversos articles en el diari local "Sabadell", entrevistes amb les autoritats municipals i altres gestions encaminades a airejar el fet i obtenir-ne opinions ben definides.

Aquesta actuació creà un ambient no gens favorable a les decisions que sobre aquella venda havia adoptat el municipi.

Aleshores el municipi, qui sap si atemorit pels efectes impopulars que se n'haurien pogut produir, en sessió de la Comissió Permanent del dia 26 de juny de 1970, l'Alcalde explica que el desig de la població sembla que és el de que es dediqui el terreny a plaça pública, amb jardins i altres instal·lacions per a guadi dels sabadellencs, encara que això comporti l'haver de retornar a la Caixa de Pensions l'import que s'ha cobrat de dinou milions de pessetes.

Després de varies gestions fetes amb l'esmentada Entitat aquesta en virtut d'acord adoptat pel Consell d'Administració del 25 de setembre següent, accedí a desfer l'operació, i l'Ajuntament li retornà els diners que n'havia pagat, més cent mil pessetes que com a cost complementari havia cobrat l'empresa encarregada d'enderrocar l'edifici i que l'esmentada Caixa havia satisfet.

La ciutat haurà de tenir un singular agraïment a aquest estol de dones format per Mª Rosa Argemí d'Argelaguet, Eulàlia Barbany de Sala, Augusta Couturier de Casals, Andrea Felisa Pascual de Querol, Esperança Garcia de Lienard, Maria Teresa Gavarró d'Izard, Anna Mauri de Brunet, Maria Teresa Relat d'Argemí, Mª Dolça Surià de Balart i Rosa Mª Vila de Monràs, les quals, junt amb la posterior comprensió del municipi, feren possible que la ciutat disposi avui d'aquesta formosa plaça.

L'enderrocament de l'antic edifici de la Casa de Caritat havia donat començ el dia 3 d'abril d'aquell any.

En aquell mateix any, 1970, la Caixa d'Estalvis de Sabadell, distingia el Dr. Josep Mª Llonch Gambús amb la concessió del "Premi Ciutadania". Dissortadament poc temps després, 2 de desembre de 1972 moria tan eximi patrici, gran cirurgià, persona bondadosa i acollidora que tants bons serveis prestà a la Institució i a la ciutat en general.

El mes de novembre de 1972, i degut a un plantejament general dels serveis sanitaris de la ciutat, s'entreveu la necessitat de disposar d'un nou i ampli edifici a la Clínica.

Quant a l'Asil, descendeix notablement l'assistència de nens i nenes, per haver-se establert en el curs d'aquest any 1972, el règim de mitja pensió, amb la finalitat que puguin estar més amb la família.

En reunió del 29 d'octubre de 1973, l'Alcalde presenta les persones que formaran les Junes delegades tal com preveu el Reglament, modalitat aquesta de la que no s'havia fet ús fins aleshores. La importància de la Residència Albada i la Clínica, i el caràcter diferencial de les missions que cadascuna exerceix, feren aconsellable la creació d'aquestes dues Junes delegades, l'una, per la Residència i l'altra per la Clínica, dependents ambdues de la Junta de Patronat.

L'any 1974 es modifica la data de celebració de la festa coneguda per l'"Entrada general", que des de l'any 1906, per iniciativa de l'Orfeó de Sabadell venia celebrant-se el primer diumenge després de la festivitat de Reis, establerta enguany en el mes de maig.

L'Ajuntament havia atorgat la Medalla de la Ciutat a la germana de la Caritat Sor Josepa Puigneró, que estava al servei de la Casa, a l'Hospital-Asil, des de l'any 1927. A l'acte d'imposició, que se celebrà el dia 23 de febrer de 1975, hi assistiren moltes persones i revestí gran solemnitat.

L'any 1976, trobem que l'assistència escolar dels nens i nenes es fa tota fora de la Casa, 56 al Col·legi Samuntada; 37 a l'Enric Cassasses; 11 a Alcalde Marcet; 2 a l'Acadèmia Casas; 4 a l'Escola Bellapart i 2 al Centre de Reeducació Auditiva. En total 112.

A l'estiu, els nens i nenes passen temporades a una residència de Canet de Mar i també a

Caldetes. En alguna ocasió, durant els períodes de les vacances col·lectives, aprofitant l'avitandesa de trobar-se els nens i nenes amb els seus familiars, ocupen les places vacants, els ancians. Un estiu, foren 80 d'ells els que en gaudiren.

En aquest any, la ocupació de la Casa era, en total, de 224 casos entre homes, dones i infants, més 71 nens únicament a mitja pensió. La llista de sol·licituds era per 31 casos i sols hi havia disponibilitats per a 17.

L'any 1977, queden reduïts sensiblement els departaments d'infants interns i es creen dos grups per a nens i nenes per a residir en una mini-residència en els locals dels carrers de Ribot i Serra, 137, i Taulí, 97. Segons l'experiència obtinguda en altres indrets per part de la Comunitat Religiosa, el resultat ha estat molt positiu, car les tendències d'avui són les de deixar d'utilitzar grans residències, per la seva massificació, per a unes de molt més petites a l'objecte que els infants se sentin més acostats a un règim de tipus familiar. Al cap d'un mes de la seva posta en marxa ja se n'entreveia un resultat molt positiu.

En l'actualitat, continuen en els expressats locals, amb uns deu casos a cada un, en règim mixte i agrupats per vincles familiars, o sigui, germans, cosins, etc. N'és responsable una Religiosa per cadascuna d'ells, de dia, i una de nit.

Els nens i nenes externs de mitja pensió, normalment en nombre d'uns vuitanta, són assistits per dues Religioses, tres seglars i cinc monitors. Un microbús els porta diàriament als centres escolars; al migdia, els porta a dinar a la Residència; els retorna a les escoles i després a les respectives famílies.

A la Clínica, la mitjana de malalts assistits que fins feia poc era de 400 al mes, un 20% dels quals corresponien a cirurgia i el restant, 80% a medicina, a l'any 1977 era de 900 assistits amb un 62% de cirurgia i 38% de medicina.

L'any següent es nomena un administrador exprofés a la Clínica. El seu important moviment ho justifica. També hi queda establert un servei permanent d'urgències mèdiques.

Es reconeix la necessitat de disposar de més llits. No obstant això, la possible posada en

Nens de la Residència fent treballs manuals.

funcionament de l'Hospital universitari, l'indant amb la Clínica, i la projectada Residència de la Seguretat Social, són factors que, quant a futur, emboiren l'adopció d'una decisió adequada.

L'assistència de malalts a la Clínica continua en alça.

A 1978 l'ocupació de la Clínica durant aquest any classificat per conceptes, fou així: Seguretat Social, un 89,04% altres Entitats asseguradores, 9,70% i el restant 0,90% la beneficiència.

Les necessitats dels serveis obliguen a l'adquisició d'un nou aparell de Raigs X que es realitza mitjançant un crèdit facilitat pel Banc de Sabadell. El seu cost excedeix dels vuit milions de pessetes.

Com a conseqüència de la reducció de la setmana laboral a 42 hores, és necessari augmentar la plantilla de personal amb unes 28 persones entre la Residència i la Clínica. El total de personal assistent queda a 63 la Residència i a 120 la Clínica.

El 20 de juny de l'any 1978, presenten la dimissió dels seus càrrecs els membres de la Junta delegada de la Clínica, pel fet d'haver-se disposat del superàvit d'un exercici per atendre obligacions ineludibles de la Residència, el qual no s'havia retornat per haver-se considerat com una subvenció. Consideraren els dimissionaris que els superàvits que poguessin produir-se a la Clínica s'havien d'invertir en la pròpia Clínica.

En aquesta reunió, sembla que es posà en evidència la incompatibilitat que més aviat ocasionava el que hi haguessin dues Juntes, si, en realitat, tot era una sola Institució.

L'any 1979 es cedeixen 406 metres quadrats de terreny del Parc del Taulí, propietat de la Institució, a favor de l'Ajuntament per a fer-hi escoles amb la condició resolutòria de revertir a la Institució en el cas de no dedicar-se a aquesta finalitat.

La reunió de la Junta de Patronat, celebrada el dia 22 de juny de 1979, serví principalment per a prendre possessió del càrrec el nou President, l'Alcalde Antoni Farrés Sabater, junt amb el Vocal municipal. En l'expressada reunió sorgiren algunes discrepàncies sobre la representació personal de l'Alcalde, el qual en començar, no s'hi trobava present, però quedaren solucionades tot seguit, sense cap mena de transcendència. A l'expressada reunió, hi assistiren també totes les Juntes delegades, la de la Residència i la de la Clínica, amb els seus respectius caps mèdics que hi aportaren diversos projectes i suggeriments, a l'ensem que s'estructurà la seva composició, ampliant-les amb noves representacions i, més endavant, són nomenades les persones que han d'ocupar els càrrecs.

En el mateix any, la zona del Parc del Taulí quedava bastant afectada pel Pla comarcal. L'Alcalde Farrés, coneixedor del tema, en féu una exhaustiva exposició i proposà que la Institució s'hi manifestés amb una total oposició pels importants perjudicis que, en quant a futures edificabilitats, pogués reportar-li.

També, en aquest any, es perfecciona el servei permanent d'urgències quirúrgiques a la Clínica, que actua durant les vint-i-quatre hores del dia.

Aquest any, queden suprimits definitivament, a la Residència, els departaments per a nens i nenes interns. El seu lloc es reserva per a matrimonis que ho demanin.

Novament la data de l'any 1901 que porten els Estatuts impressiona per la seva antiguitat i com en altres Juntes, es proposa que s'estudiïn amb el propòsit d'adaptar-los als temps actuals.

La direcció de la Clínica és confiada a un Gerent/Metge.

Es rep el resultat d'un estudi crític dedicat a la tercera edat i elaborat per la Direcció General d'Assistència Social de la Generalitat de Catalunya respecte a les funcions que exerceix la "Residència Albada" que, en resum, deia:

- Que troba molt bé el que sigui una Residència mixta, homes i dones, i a més per a persones vàlides i per malalts crònics.
- No obstant això, respecte als residents, potser seria convenient una major comunicació entre homes i dones.
- Troba molt bé la convivència que hi ha entre els residents i els malalts crònics, puix així

els uns acompanyen als altres i els residents constaten que si un dia es tornen malalts seran també ben tractats.

- El cost de 625 pessetes per dia, els residents, i 958 els malats, els considera correctes, tenint en compte el bon tracte que se'ls dona.
- Les aportacions econòmiques dels que hi entren són insuficients; i
- Que la solució seria que tota vegada que el 90% del personal que s'atén és el de la Seguretat Social, fos precisament aquesta la que ho resolgués mitjançant l'augment de les pensions.

Com a conseqüència d'aquest informe, la Junta acorda, entre altres coses, revisar les aportacions dels residents, per si bonament es poden millorar els ingressos.

Entre algunes de les obres de tipus social que realitza la Institució, hi ha la del serviment dels àpats al Centre de Reeduació Auditiva, en el que es porten servits uns 7.500 àpats.

També se n'han facilitat al Preventori municipal en nombre aproximat de 2.500.

Als efectes de poder disposar de més capacitat pels serveis complementaris de la Residència, magatzem de material, biblioteca, vestuari pel personal i altres coses, l'any 1980, s'edificà l'ala del tercer pis, l'import de la qual fou finançat amb més de la meitat del seu valuós cost, amb un donatiu fet per la Comunitat de Religioses. Els propis residents també hi aportaren la seva col·laboració.

La Presidència i la representació municipal torna a insistir sobre la qüestió, ja suscitada per Juntes anteriors, respecte al poc rendiment dels béns patrimonials particularment els que es refereixen a les finques, de les quals, els llogaters que les ocupen, afavorits per la Llei d'arrendaments urbans, en vénen satisfent unes quanties més aviat baixes, no obstant i que -com ja s'ha referit en un altra apartat- aquests llogaters, quan se'ls requeria, acceptaven les propostes d'augment en atenció a la finalitat a què estava destinat.

En aquest aspecte, ja en èpoques dels alcaldes Marcet i Llonch i els que s'anaven succeint, formularen diversos suggeriments entre els quals, en figurava un que consistia en enderrocar totes les cases i construir-hi noves i modernes edificacions que donarien un alt rendiment, tenint en compte la seva bona ubicació. Fins i tot s'arribà a confeccionar un projecte arquitectònic-econòmic que representava una inversió d'uns trenta milions de pessetes, any 1971, i més tard es sotmeté a informe de la Caixa d'Estalvis de Sabadell en sol·licitud del crèdit necessari, contestant que deixaria els diners si l'Ajuntament en fòs avalador.

L'any 1975 i el 76 es torna amb el mateix tema. I l'any 1978 s'estava pendent de l'autorització que s'havia demanat al Govern Civil per a procedir a l'enderrocament de les cases. L'any 1980, el citat Govern Civil manifestava que es trobava paralitzada la petició d'enderrocament, en espera del que diguessin els que les ocupaven.

La Junta directiva de la Clínica es lamenta en una ocasió de l'aldarull provocat per la premsa local pel fet que d'uns metges de la Clínica, adscrits a l'equip facultatiu fessin algunes intervencions quirúrgiques percebent-ne els honoraris.

Per mitjà de la Federació local d'Associacions de Veïns es nomenen dos membres per a formar part de les Juntes de Govern de la Clínica i la Residència i la coordinadora de la tercera edat n'anomena un altre per a la Residència.

El desembre de 1980, prèvia una selecció, s'anomena un Gerent per a la Clínica.

En aquell mateix mes, s'aprova una reestructuració de la plantilla del personal de la Residència amb l'ànim de perfeccionar el servei que es presta als residents. Assisteixen a la reunió la Visitadora Provincial de les Filles de la Caritat i la Superiora de la pròpia Residència, i entre els acords adoptats, el més principal, fou el de deixar ben puntualitzat que les Religioses acomplirien, com la resta del personal, l'horari que els hi correspongués, però que, a petició seva, se'ls respectaria l'exercici del "voluntariat" fora del seu horari de treball, car una de les seves fonamentals finalitats és la de dedicar tot el temps de què disposen a atendre al necessitat.

El febrer de 1981, es posà en funcionament un Dispensari mental a la Clínica amb unes funcions preventives i de coordinació respecte a l'internament de malalts en els respectius centres assistencials per mitjà de la Diputació, l'Ajuntament i l'Institut Pere Mata de Reus.

Els dos primers dies de funcionament, s'atengueren 18 malalts.

S'amplia la Junta Directiva de la Residència amb un representant de la Coordinadora de Clubs d'esplai de joves.

El Banc de Sabadell fa un donatiu d'un milió de pessetes per a l'adquisició d'una furgoneta.

Per expressar amb un nom que estigui més en consonància amb el caràcter dels serveis que es presten a la Clínica i per a recuperar la denominació històrica d'hospital, el mes de juny de 1982, s'acordà modificar la denominació de Clínica, per la "d'Hospital Mare de Déu de la Salut".

Com sigui que l'estructura de les habitacions dels 100 llits actuals ja resulta inadequada el dia 14 d'octubre de 1982, se signa el contracte per a la construcció d'un nou pavelló de l'Hospital, projectat per l'arquitecte Sr. Bracons, amb capacitat de 120 llits, constarà de planta i tres pisos d'hospitalització i comunicació entre el nou edifici i els actuals de la Residència Albada i l'Hospital. El seu cost ha estat pressupostat amb 170.000.000 de pessetes. Dos dies després es col.loca la primera pedra del que serà "Pavelló VIIè Centenari".

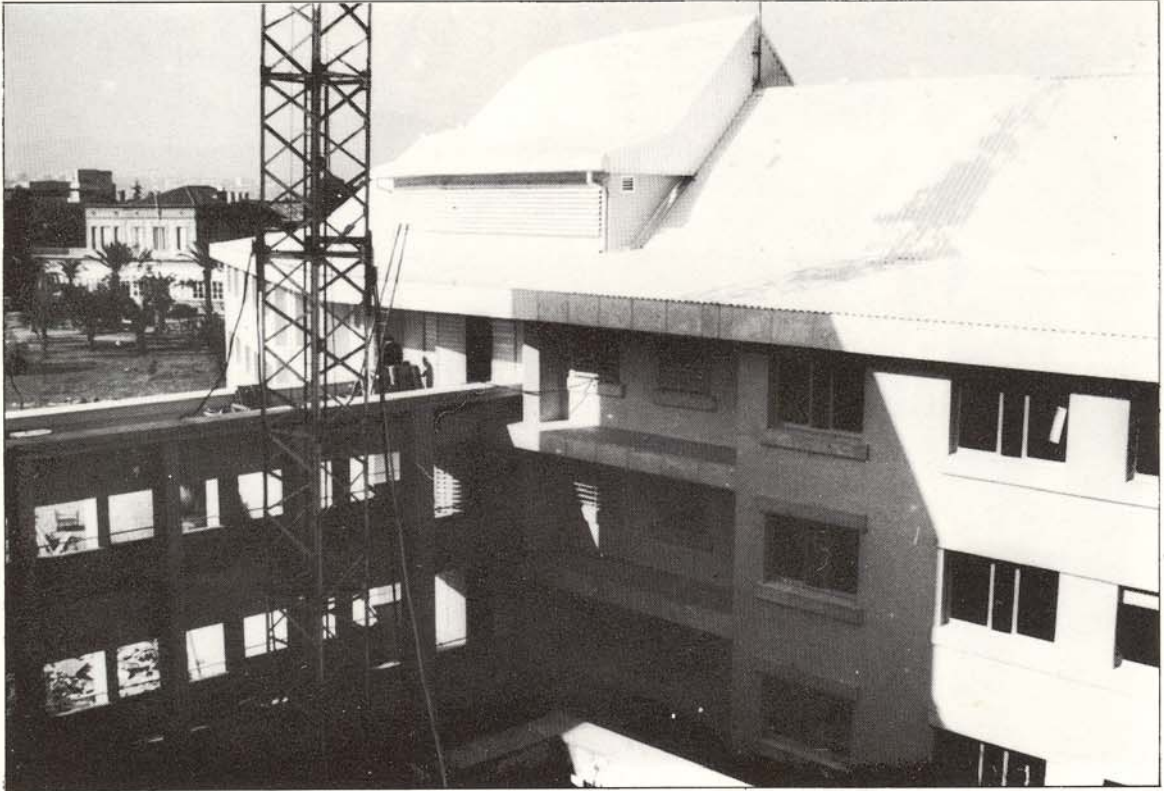
Darrerament, febrer de 1983, ha quedat instal.lat a l'Hospital, un laboratori municipal que sosté el propi Municipi.

Inauguració Laboratori Municipal a les dependències de l'Hospital. (4.2.83).

Acte de col.locació
de la primera pedra
del pavelló VII
Centenari (16-10-82).

Pavelló VII Centenari, en construcció.

Consideracions finals

En cloure la narració dels principals fets ocorreguts en aquests darrers anys, sigui'ns permès de fer unes consideracions finals sobre les tres primordials funcions que realitza la Institució:

La primera es refereix a l'assistència d'infants.

Posant-se al corrent de les experiències realitzades últimament, s'ha rectificat el sistema utilitzat anys enrera, disminuint notablement el nombre d'internats i suplint-lo pel de mitja pensió amb la qual cosa pràcticament estan sempre amb la família. En el cas de manca de familiars, s'han creat dues mini-residències, amb deu casos a cadascuna, com a màxim, a fi d'equiparar-se en tot el possible a un règim familiar.

La segona es refereix als ancians.

Els problemes de la vellesa són importants. La solitud és un d'ells. La manca d'afecte familiar, quan hi ha família, és el més important. L'assistencial pot que es resolgui amb l'acolliment que li donarà la Residència que, amb tot i que serà molt complet (benestar, confort i respecte) mai no podrà tenir aquella classe d'afecte i estima que sols pot rebre un ancià de la seva família. Quan no hi haurà família, és possible que se senti suplerta aquesta estima per la que li donarà la Residència, però quan hi haurà familiars, serà difícil d'aconseguir-ho.

Escauria dir, aprofitant l'avinentesa, que el terme "vell", normalment utilitzat, és sinònim de cosa inútil i pròpia per a llençar. Per això, potser hauríem d'acostumar-nos a dir "ancià" que comporta un sentit més respetuós.

Vivim amb una mentalitat de considerar l'ancià com una persona "desvalguda" i no és pas això. Cada etapa de la vida té les seves peculiaritats, i l'última, aquesta que avui s'anomena tercera edat, té els seus encisos. Es passa a l'ancianitat per mitjà de la crisi de deseiximent, en la qual, l'ancià va adonant-se que la vida se li escapa i perd interès, ja no la veu com a futur, sinó com a passat, i moltes vegades fins i tot no té la il·lusió per veure els anys que li queden i que tenen un gran valor. Per tant, totes les persones que confiem arribar a aquesta edat, hauríem de prodigar als que ja la tenen el nostre afecte, estima i respecte a fi de mantenir-los-hi la il·lusió en el seu viure.

La Residència Albada i el Pavelló VII Centenari al fons.

En la labor assistencial que la Institució presta als ancians, tant els residents com els que no poden valdre's, se'ls ha procurat millorar notablement les condicions de vida, tant amb l'estatge -estages per a quatre persones amb força confort- bona manutenció i el personal adequat per la seva assistència.

La tercera es refereix als malalts assistits a l'Hospital Mare de Déu de la Salut.

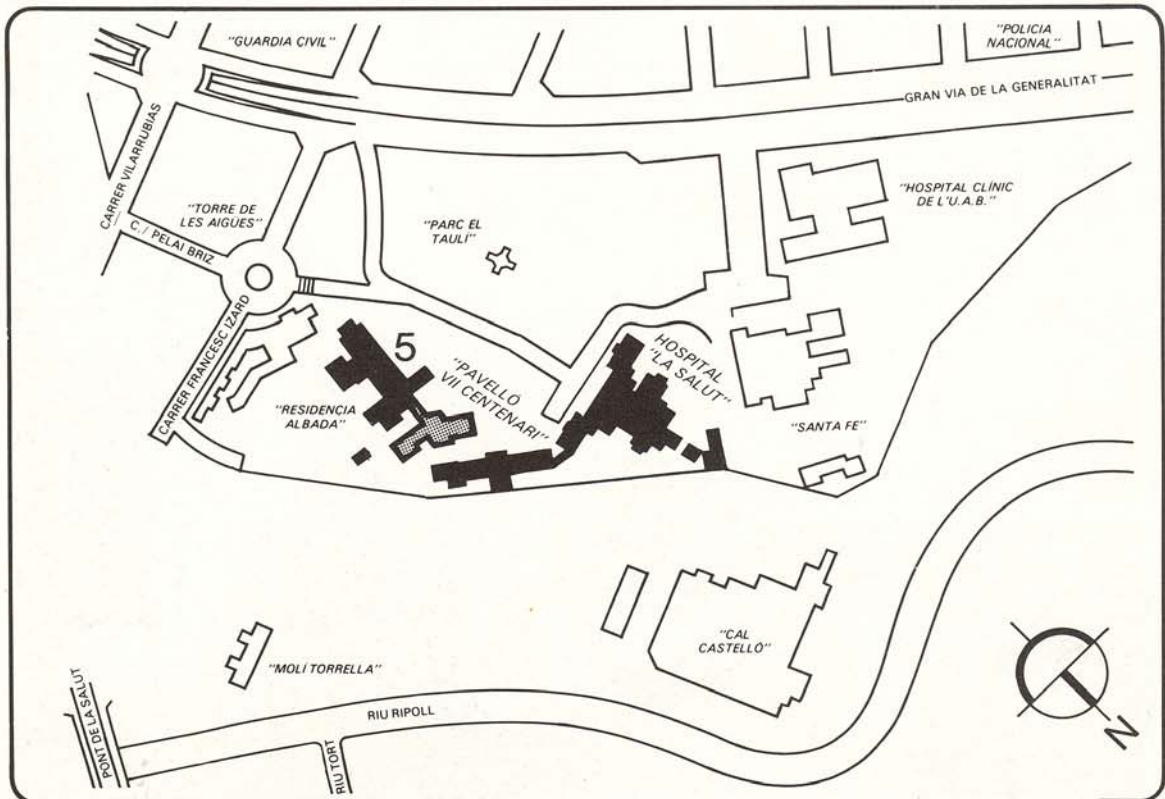
Si girem els ulls enrera, és difícil fer-nos càrrec de com seria l'Hospital no sols en els seus inicis, sinó fins i tot en el segle passat. Quina mena de malalties eren les dels que s'hi acollien? Les més abundoses possiblement serien els casos d'impossibilitat física -com les anomenades "feridures"- fractures i altres xacres cròniques de desconegut diagnòstic. I el seu nivell social i econòmic? Suposem que els assistits eren els més necessitats i els mancats de família. Un fet, però, sí pot afirmar-se i és que un home mogut per un esperit d'amor envers el seu pròxim sofrent, En Pere Sa Muntada fundà un Hospital per al seu poble, que ha perdurat al llarg de set-cents anys al servei dels ciutadans.

El caràcter dels que ha prestat han estat, des de sempre, a favor de les classes econòmicament menys dotades o sigui de "beneficència"; avui, aquest concepte es troba superat i així es demostra pels poquíssims casos que es donen, puix les actuals millores socials aconseguides atorguen amb caràcter gratuït tots els serveis assistencials, i per tant aquestes Institucions han canviat i avui dia exerceixen més aviat una funció social.

Per això, amb l'afany de dotar l'Hospital d'una major amplitud i eficiència, s'ha construït un nou pavelló amb capacitat per a 120 llits, nombre, amb el qual la ciutat s'acosta més als percentatges de que disposen, segons els habitants, els principals països d'Europa.

Aquest és el singular esdeveniment que, com a colofó servirà per a commemorar aquests set-cents anys d'història d'una Institució tan venerable, que és del poble i per al poble.

setembre 1983

Situació actual dels edificis de l'Hospital i Casa de Beneficència i del complexe hospitalari del Parc Taulí.

Hospital Mare de Déu de la Salut.

ANEX ESTADÍSTIC 1945-1982

EVOLUCIÓ DE LES DESPESES ECONÒMIQUES

1945	592.668 ptes.
1950	852.992 ptes.
1955	1.012.386 ptes.
1960	2.312.158 ptes.
1965	3.282.081 ptes.
1970	21.297.794 ptes.
1975	76.904.479 ptes.
1980	322.633.277 ptes.
1982	492.329.623 ptes.

Compren totes les activitats de l'Hospital i Casa de Beneficència: malalts, avis, nens i serveis sanitaris i socials encarregats per l'Ajuntament.

ACTIVITAT DE LA INFERMERIA PER A TUBERCULOSOS

Activitat portada a terme al Pavelló del Parc Taulí que posteriorment quedaria incorporat a la Clínica Ntra. Sra. de la Salut.

Any 1945	Homes	Dones	Totals	Serveis Prestats	Serveis Prestats
				a Infermeria	a Dispensari
Casos atesos	30	20	50		
Estades	4.077	3.395	7.472	1.497	89

Mitjana del cost per estada: 12,11 pessetes.

Any 1950

Casos atesos	30	26	56		
Estades	5.404	4.952	10.356	1.886	44

Mitjana del cost per estada: 15,38 pessetes.

Any 1954

Casos atesos	22	33	55		
Estades	4.619	4.107	8.726	1.742	53

Mitjana del cost per estada: 19,42 pessetes.

El dia 7 de setembre de 1954 es traslladaren els malalts que hi havia en aquesta Infermeria, les dones al Sanatori de la "Flor de maig" de Cerdanyola, i els homes a la ciutat sanatorial de Terrassa.

ACTIVITAT DE LA CASA DE CARITAT/RESIDÈNCIA ALBADA

Anys	Nombre d'assistits		mitja pensió nens/nenes	nombre assistits	total estades causades
	homes/dones	nens/nenes			
1945	125	72	3	200	47.041
1950	105	76		181	50.466
1955	99	102	21	222	55.871
1960	104	85		189	54.450
1965	93	81		174	61.882
*1970	127	109		236	78.132
1975	223	59	85	367	88.371
1980	284	22	90	396	102.104
1982	279	27	97	403	112.866

*Es el primer any de funcionament de la Residència Albada (edifici de major amplitud que l'Hospital-Asil de la Via Massagué).

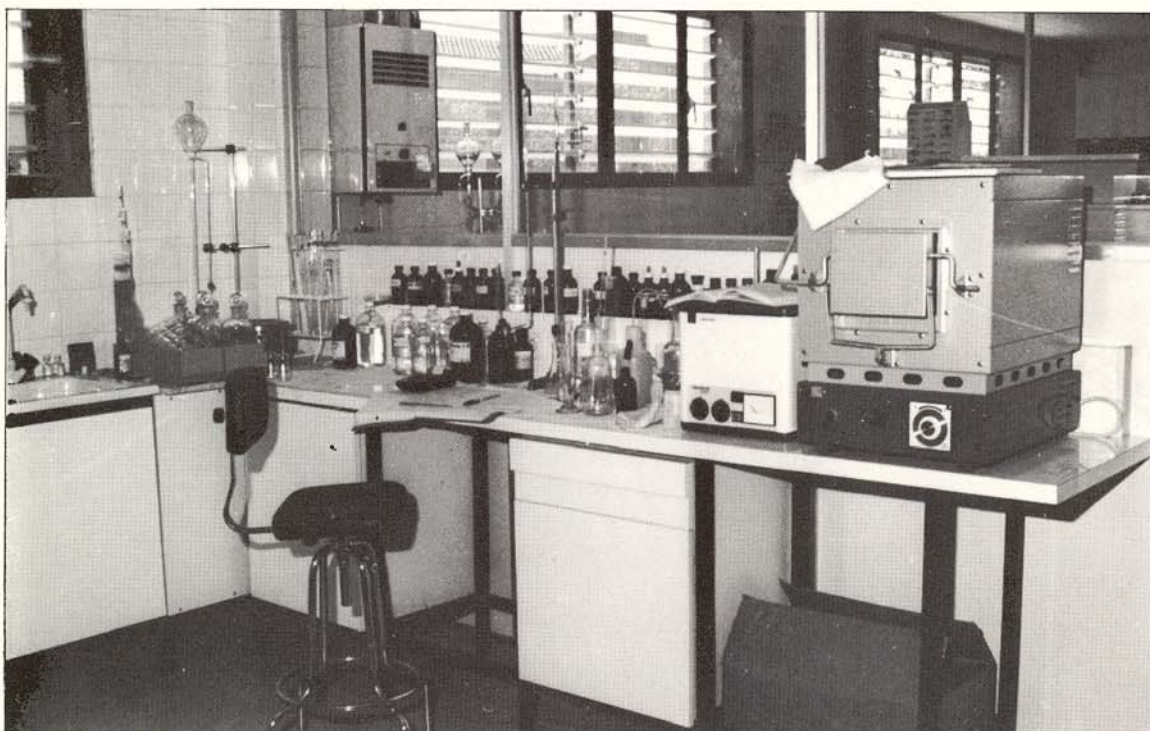
ACTIVITAT DE LA CLINICA/HOSPITAL MARE DE DÉU DE LA SALUT

Any	Urgències diàries	Llits	Malalts	Estades
1940		40	246	6.743
1945		40	473	9.863
1950		40	327	7.611
1955		40	218	6.993
1960		50	985	9.329
1965		63		15.452
1970		70	1.887	20.023
1975	6	76	3.251	26.358
1980	35	90	3.908	28.836
1982	43	106	4.317	33.560

L'HOSPITAL MARE DE DÉU DE LA SALUT I LA RESIDÈNCIA ALBADA EN L'ACTUALITAT.

Quiròfan central. Hospital

Laboratori Municipal. Hospital.

Menjador 1er. pis. Residència.

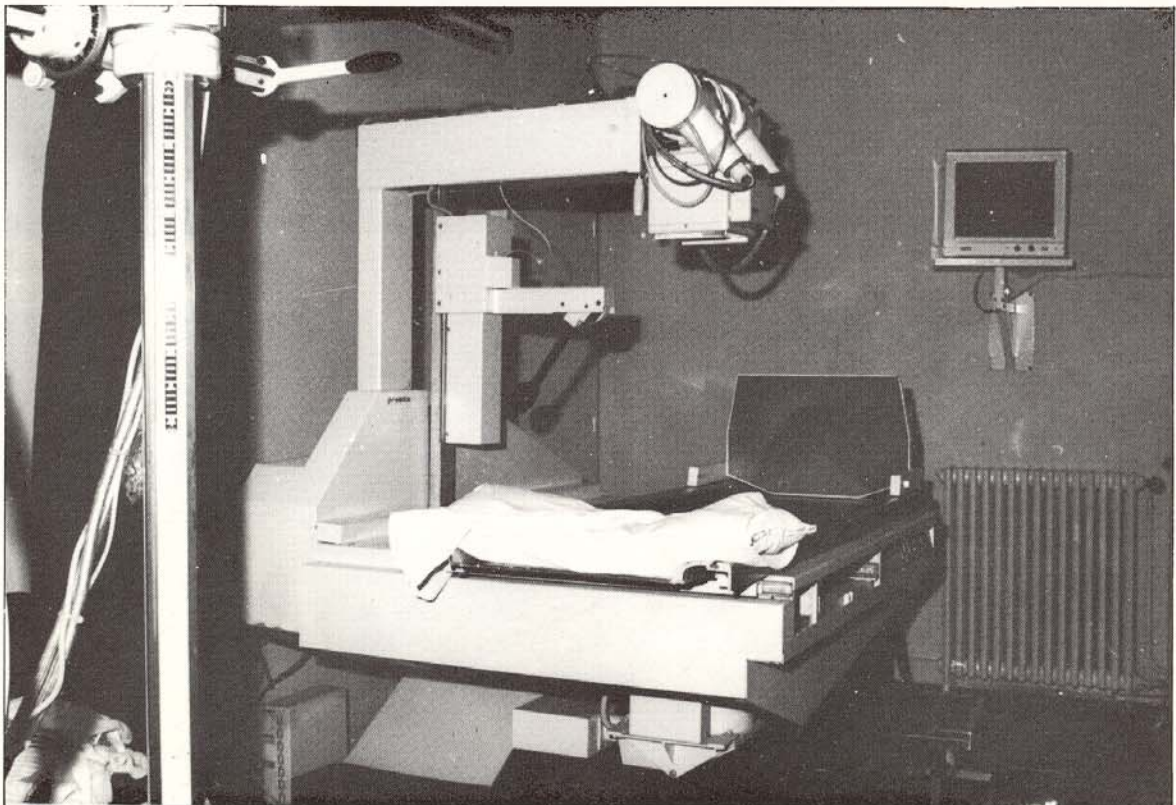
Cuina.

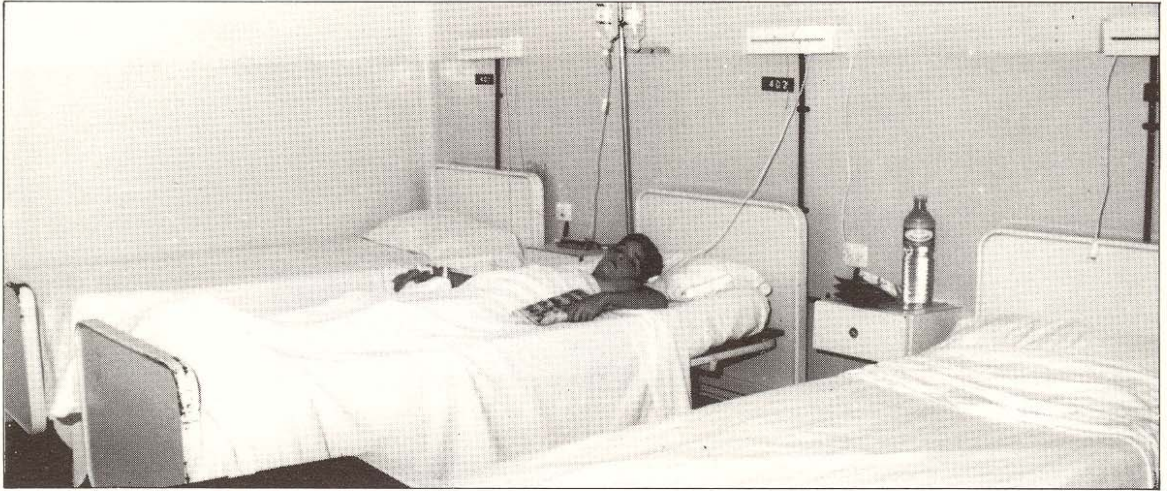
Bogaderia. Residència.

Box del Servei d'Urgències de l'Hospital.

Radiologia. Hospital.

Una habitació de l'Hospital.

Una terrassa de la Residència.

Una habitació de la Residència.

TAULA

I PART

PRESENTACIÓ	6
ANYS 1283 A 1698 PRIMER EDIFICI DE L'HOSPITAL	9
ANYS 1698 A 1751 SEGON EDIFICI DE L'HOSPITAL	13
ANYS 1751 A 1856 TERCER EDIFICI DE L'HOSPITAL	15
ANYS 1854 A 1856 PRIMER EDIFICI DE LA CASA DE CARITAT	19
ANYS 1856 A 1933 QUART EDIFICI DE L'HOSPITAL	21

II PART

ANYS 1933 A 1969	33
ANYS 1969 A 1983	49
CONSIDERACIONS FINALS	61
ANEX ESTADÍSTIC 1945-1982	64
L'HOSPITAL MARE DE DÉU DE LA SALUT I LA RESIDÈNCIA ALBADA EN L'ACTUALITAT	66

AMB EL SUPORT DE

GENERALITAT DE CATALUNYA

Diputació de Barcelona

CAIXA D'ESTALVIS DE CATALUNYA

CAIXA D'ESTALVIS DE SABADELL

BANC DE SABADELL

Ajuntament

de Sabadell

AJUNTAMENTS DE LA COMARCA